

Мр Добривоје Јовановић
Историјски архив Јагодина

КРАГУЈЕВАЦ И ОКОЛИНА У ЛИСТУ „НОВО ВРЕМЕ” У ТОКУ 1941. ГОДИНЕ

Лист *Ново време* почео је да излази 16. маја 1941. године. Уредништво су чинили новинари оних листова који су почетком окупације престали да излазе.

У листу је било текстова о антикомунизму, антисемитизму, о васпитању омладине, о изградњи нове Србије. Стално су истицане акције Недићевих одреда и одреда добровољаца у борби против партизана, који су сматрани највећим противником српског народа. Комунисти и партизани називани су: бандитима, страним плаћеницима, белосветским олошем. Често су изједначавани са Циганима.

Преко листа вршени су покушаји да се створи слика о нормалном свакодневном животу у условима окупације и грађанског рата. Важно је било ширење оптимизма. У циљу обнове и стварања нормалног живота истицане су активности на спортским, културним, просветним пољима. Велика пажња посвећена је привредним активностима, збрињавању избеглица и помоћи сиротињи. Неколико прилога односи се и на борбу против разних неправилности, како код преставника власти, тако и обичног народа.

Највећи део дописа односи се на борбу против партизана, који су главни кривци за стање у Крагујевцу и околини. Вероватно је то разлог, што поред многих дописа о успешној борби на разбијању партизанских јединица, ни једним дописом није поменут трагичан догађај из октобра месеца.

Поред приметне тежње на улепшавању стварности, дописи ипак доводе до сазнања да је било и успеха у одржавању мира, на изградњи саобраћајница, комуналних објеката, у просвети, што је вероватно бар делимично допринело ублажавању тешкоћа окупације и грађанског рата

(прилози)

Послератни спортски живот у Крагујевцу

Крагујевац, јула

Рат је изменио донекле физиономију Крагујевца па и крагујевачког спорта уопште. Нарочито је погођен фудбал, као најпопуларнији и уједно најразвијенији. Неки крагујевачки клубови нашли су се у незавидном положају, у првом реду Питомачки спорт клуб, коме су отишли, бар за сада, неколико играча, међу којима и одлични браћа Јовановићи и Бугарчић. Са „Рapidом“ је сличан случај.

Најкомплетнији су остали „Шумадија“ и „Раднички“. Прва појачана тројицом из „Радничког“ одиграла је и једну утакмицу са репрезентацијом Немачких јединица. То је била лепа и центлменска игра. Завршила се победом домаћих од 3:1. За чудо домаћи су и поред дуже паузе показали добру форму.

Започето потсавезно првенство прекинуто је. На челу се налазио „Раднички“, а иза њега „Шумадија“, „Јединство“ из Чачка па Питомачки. Прошли пут „Раднички“ га је несрећно изгубио а ове године Чачани који су га добили, нису га могли сачувати. При крају такмичења „Шумадија“ се нагло поправила, док је Питомачки у почетку водио, а касније попустио.

Ове године основан је и Српски куп. Савез је узео у обзир такорећи само београдске клубове мада су и наши, крагујевачки-од којих су губили и лигаши-више пута доказали да играју добар фудбал, ни мало за потцењивање.

Имали смо и тениско игралиште, које је пропало. А и док је постојало, они који су хтели да играју нису могли због тога што је то држала једна група људи, који су сматрали да само они имају право на уживање које пружа „бели спорт“, можда због тога што су могли да уплаћују, за наше прилике бескрајно скупу чланарину мада је игралиште добрим делом сезоне остајало празно.

Лака атлетика мало је оживела. Бициклисти су, као и увек врло, активни. Спортски Крагујевац се опоравља, тако да очекујемо мало значајније спортске догађаје у скорије време.

(бр. 54, 10. јул 1941.)

С. П.

ПОПЛАВЕ У КРАГУЈЕВЦУ И ОКОЛИНИ

Крагујевац, 14 јула

Услед обилне кише, која пада већ неколико дана у Крагујевцу и околини дошло је до великих поплава.

Набујале реке Лепеница и Петровачка река изливале су се неколико пута из свога корита и том приликом причиниле штету.

Пашићева и Шумадијска улица, које се протежу од доњег бетонског моста према железничкој станици, биле су преплављене. Бујица воде носила је све пред собом. Тако је однела дрвени мост, који је преко Лепенице везивао нову насеобину са градом, па је колонија неколико дана била потпуно отсечена. Петровачким ливадама, до саме периферије Крагујевца могли су се видети читави пластови сена како плове. Причињена штета је доста велика.

(бр. 59, 15. јул 1941.)

С. М. С.

ТРИ СТОТИНЕ СЛОВЕНАЦА У КРАГУЈЕВЦУ

Крагујевац, 14 јула

Три стотине Словенаца, колико их је одређено за ово подручје, допутовало је у Крагујевац. На железничкој станици дочекали су их претставници месних власти. Са станице су сви Словенци превезени општинским колима у просторије Женске учитељске школе на привремени боравак. Затим су расподељени по имућнијим приватним кућама у граду и по селима грузанског и крагујевачког среза. Досељени Словенци, који су распоређени са станом у граду и околним селима, већ се упошљавају.

(бр. 59, 15. јул 1941.)

Р. М. С.

КАКО ЋЕ СЕ ИЗАБРАТИ УЧЕСНИК КРАГУЈЕВАЧКОГ ПОТСАВЕЗА У СРПСКОЈ ЛИГИ

Крагујевац, јула – Одржана је седница Крагујевачког потсавеза, на којој је расправљано питање квалификација једног клуба из потсавеза, који по тражењу савезне управе треба да уђе у Српску лигу.

Обзиром да је рок кратак и да се до 21. о.м. мора знати квалификовани клуб, прибегло се принципу брзог елиминисања. Све утакмице имају се одиграти у три кола: недељу 13, четвртак 17 и недељу 20 о.м. У првом колу учествује свих 8 клубова, четри победника играју у другом колу, одакле се квалификују два клуба као финалисти.

Коцком је састављен следећи распоред такмичења:

13 јула: у Крагујевцу: Шумадија – КПСК и Раднички – Рапид; у Чачку: Јединство – Омладинац и у Параћину: ЈСК (Јагодина) – Јединство (Параћин).

17 јула: у Крагујевцу победници из сусрета од 13 о.м. у Параћину, односно Јагодини, са победником из Чачка.

20 јула: Финале у Крагујевцу између победника Крагујевца и победника из провинције.

(бр. 59, 15. јул 1941.)

Н. П.

ОСУЂЕН НА РОБИЈУ ЗБОГ ЛАЖНЕ ДОСТАВЕ

Крагујевац, 15 јула

Окружни суд је осудио Петра Влајковића из Дабра на годину и по дана робије и губитка часних права зато што је поднео лажну пријаву властима противу Миладина и Милована Петковића из Крагујевца у циљу уцене.

(бр. 60, 16. јул 1941.)

Р. М. С.

ОСУЂЕНИ РАЗБОЈНИЦИ У КРАГУЈЕВЦУ

Крагујевац, 18 јула – Прво кривично веће Окружног суда у Крагујевцу судило је Десимиру Ракићу, Војиславу Миладиновићу, Војиславу Богојевићу и Борисаву Богојевићу из Врбе за разбојништво извршено над Грозданом Миловановић из Горњих Комарица и Савом Јевтићем из Мишевића.

Десимир, Борисав и два Војислава, ноћу између 30 априла и 1 маја ове године, наоружани пушкама, напали су кућу Гроздане Миловановић, и, пошто су је испребијали, узели јој 110 динара, колико је ова жена код себе имала.

После тога су Велимир и Богосав отишли у шуму.

Десимир је био пријатељ Грозданин. Он је вероватно и упознао своје саучеснике са њеном имовином. Критичне ноћи Гроздана их је примила у кућу, пошто су је преварили неком измишљеном причом. Чак им је дала и вечеру. Међутим, изненада је један од непознатих разбојника наредио Гроздани да донесе сав новац којим располаже.

- Послао нас је хајдук Дража Глигоријевић и наредио да све по кући поубијамо, ако нам не дај паре!

Гроздана им је дала 110 динара. Разбојници, међутим, нису били задовољни са овом свотом и почели су да је туку. Пустили су је тек када су се уверили да заиста нема више пара.

Суд је сву четворицу осудио на робију.

(бр. 63, 19. јул 1941.)

РЕЗУЛТАТИ КВАЛИФИКАЦИОНИХ

УТАКМИЦА

Крагујевац, јула

Крагујевачки лоптачки потсавез одредио је према саопштењу Српског Савеза квалификационе утакмице за улазак у Српску лигу. Такмичења ће се одржати у виду турнира у три кола. Узеће учешћа укупно 8 клубова од којих 4 крагујевачка.

У недељу 13 ов.м. одиграли су крагујевачки међусобно утакмице на игралишту „Шумадије“.

Прву утакмицу, као предигру требали су да играју „Шумадија“ и „Питомачки“. Међутим питомачки није изашао, те је судија г. Докмановић, отсвирао пар.форфе у корист „Шумадије“ (3:0).

Другу утакмицу одиграли су „Раднички“ и „Рапид“. Победио је „Раднички“ са 8:1 (5:0). „Раднички“ је био надмоћан скоро цело време. Међутим и „Рапид“ се држао врло добро до самог краја. – Резултат не одговара игри. Реалније би било два до три гола разлике у корист победника.

Истакли су се, код „Радничког“: С. Николић, Станојевић, Милошевић и Динић, код „Рапида“: Петковић, Соктић и Леварт. Голове су дали, за „Раднички“: С. Николић 4; Станојевић и Динић по 2. За „Рапид“ Петковић, из пенала. Судио је Челебић.

Публике је било око 2.000 и поред високих цена.
(бр. 63, 19. јул 1941.)

С. П.

Квалификациона утакмица у Крагујевцу

РАДНИЧКИ – ШУМАДИЈА 2:1

Крагујевац, јула

Овде су два позната крагујевачка спорт клуба „Шумадија“ и „Раднички“ одиграли квалификациону утакмицу за улазак у српску лигу.

У присуству великог броја гледалаца игра се развијала фер и оштро. Још у првом полувремену у десетој минути „Шумадија“ је постигла гол преко свог центра Марка Грка. Са овим се завршило прво полувреме.

У другом полувремену тим Радничког средио се и поред оштрих навала „Шумадије“. Раднички је искористио празан простор пред голом и постигао изједначење. Убрзо затим „Шумадија“ је примила још један гол и тако је „Раднички“, и поред слабије игре изашао као победник.

(бр. 64, 20. јул 1941.)

**У КРАГУЈЕВЦУ ЈЕ ПРИКУПЉЕНО 300.000 Д.
ЗА СРБЕ ИЗБЕГЛИЦЕ И ПОСТРАДАЛЕ
У СМЕДЕРЕВУ**

Крагујевац, 21 јула

Побуђени родољубивим осећањима Крагујевчани се већ неколико дана налазе на послу прикупљања прилога за збрињавање Срба избеглица и обнову настрадалог града Смедерева.

На овом послу су се видно заложили чланови среског одбора, коме су на челу налази начелник Среза крагујевачког г. Коста Перовић са потпретседником г. Алексом Обрадовићем, претседником градског поглаварства и г. Бошком Живадиновићем, ђаконом крагујевачке цркве. Они су позвали све становнике града Крагујевца и Среза крагујевачког да схвате своју дужност у данима патњи и страдања наше браће Срба, да им пруже братску руку и укажу што обилатију помоћ у добровољним прилозима, јер организација овог великог народног и социјалног посла по свом замаху и суштини има да значи народни покрет свих Срба и Српкиња и свих друштвених слојева у граду и на селу.

ПРИЛОЖНИЦИ

Сви чланови среског одбора у Крагујевцу залазили су по радњама, установама и домовима, где су наилазили на леп и усрдан пријем и на родољубиво разумевање. Без обзира на имовно стање, сви листом су давали за ову српску ствар, како би својим прилозима помогли онима који су у невољи.

Између осталих приложили су: Стева Стевановић, сопственик индустријског предузећа „Лицика“, 23.000 динара; Богољуб Максић, трговац, 10.000 динара; Алекса Обрадовић, претседник Градског поглаварства, 5.000 динара; месни одбор Црвеног крста 5.000 динара; др. Борислав Николајевић, лекар, 1.000 динара; Радосав Мишовић, трговац, 500 динара; Брана Вељковић, трговац, 10.000 динара; Маринковић и Симоновић, трговци, 6.000 динара.

Према саопштењу среског одбора за скупљање прилога за избеглице и обнову Смедерева до данас је сакупљена сума од 300.000 динара. Чланови одбора налазе се још на послу и убирају приличне суме прилога, како по селима, тако и у граду.

(бр. 66, 22. јул 1941.)

Р. М. С.

**ПОГИНУО ЧУВАР ШУМЕ
У БОРБИ СА ГОРОСЕЧОМ**

Крагујевац, 21 јула

Прошле ноћи убијен је у државној шуми Бешњаја, код села Буковровца, помоћник чувара шуме Првослав Николић. На њега је из револвера пуцао горосеча Милорад Милосављевић из села Маршића.

ПОНОЋНИ СУКОБ

Последњих дана, обилазећи свој реон, Првослав је приметио да непознате горосече краду младу букову гору. Хтео је томе да стане на пут и решио се да горосече сачека преко ноћи. Око поноћи приметио је воловска кола натоварена облицама. За колима је било неколико људи и једна жена.

Са Првославом у друштву била су још два чувара шуме. Један од њих позвао је дрвосече да стану и опалио из пушке. Међутим, горосече су одговориле такође пуцњевима. Два метка погодила су Првослава и он се срушио мртав.

Поведеном истрагом утврђено је да је из револвера пуцао горосеча Милорад Милосављевић. Како, међутим он није пронађен, наређена је потера за њим.

(бр. 66, 22. јул 1941.)

М. С.

Р.

ПРОДУЖЕТАК КВАЛИФИКАЦИОНИХ УТАКМИЦА У КРАГУЈЕВАЧКОМ ПОТСАВЕЗУ

Крагујевац, јула

У Крагујевачком потсавезу одигране су квалификационе утакмице за одређивање претставника тога потсавеза у Српској лиги. Од стране Савеза дат је Крагујевачком као и Нишком потсавезу рок до 31 јула, када је Потсавез морао да извести Савез који клуб треба да буде нови члан Српске лиге. То такмичење десило се изненадно и морало се обавити у року од свега 8 дана, тако да се могло извести само ... једноставне куп утакмице, дакле без реванша, што свакако није ни мало повољан систем за овако одлучујуће утакмице. Ипак, ово и овакво такмичење изведено је и у финалу састали су се у Крагујевцу 22 јула С.к. Чачак и крагујевачки „Раднички“. После оштре игре од стране „Радничког“ нешто неуиграни „Чачак“ изгубио је са 1:0.

РЕВАНШ УТАКМИЦЕ

Обзиром да је Савез продужио Нишком потсавезу рок за свршетак квалификационих утакмица до 4 августа и тиме омогућио да се тамо утакмице играју по дуплом куп систему, покренуто је питање да се и у Крагујевачком потсавезу квалификационо такмичење допуни са два реванша.

Тако се предвиђа да у недељу 27 јула играју реванш „Раднички“ и „Шумадија“, а да победник иде на реванш у Чачак 3 августа. Овакав распоред био би прихватљив и нарочито за Чачане праведан, јер су

Чачани у овом квалификационом такмичењу већ два пута ишли на страну да играју, док Крагујевчани ни једном.

Решење овог проблема остављено је управном одбору ... док је Савез без даљег продужио рок ... као што је поступио у питању одређивања рока Нишком потсавезу.

(бр. 70, 26. јул 1941.)

М. П.

ЖЕТВА У ШУМАДИЈИ ПРИВОДИ СЕ КРАЈУ

Крагујевац, 28 јула – Јули месец је жетве у Шумадији. Њиве по благим косама и пропланцима, прекривене морем зрелог жутог једрог класа, начичкане су жетеоцима и возачима. Притисли шумадијски земљорадници по пољима као мрави. Жање се на све стране ужурбано, без предаха, како би се уклонило „испод ведрога неба“ оно „што је дошло до уста“.

Возачи снопа везују за жетеоцима рукошети пожњевене пшенице у снопове помоћу нарочите справе за везивање и стављају снопове у „крстине“.

„Крстина“ у Шумадији садржи тринаест снопова, од којих сваки може да тежи по пет до осам килограма пшенице. Одмах сутрадан, пошто се у којој њиви пожње, домаћин превлачи „крстине“ и дене их у гломазне стогове, припремајући их за вршај.

Закрчени сеоски сокаци колима, натоваренима „крстинама“. Ове године ће бити свега по неколико гувна по селима, ради груписања и лакше прегледности приликом вршаја у духу најновије уредбе о вршидби.

Пшенице у Шумадији, поготово у Грузи и крагујевачком срезу, даће врло добре резултате.

Сељаци рачунају да ће једна „крстина“ дати по 70-80 килограма.

Жетва је ове године нешто у задоцњењу, али вредни шумадијски сељаци сабраће пшеницу обзиром да су последњи дани, када се жетва обавља, топли и без кише. Изузев брдских терена, жетва пшенице се у Шумадији већ приводи крају и вршај је у велико отпочео.

Људи су у овом крају Србије већ дошли до „новог хлеба“.

(бр. 73, 29. јул 1941.)

Р.

М. С.

ДВАДЕСЕТ ТОВАРА КУКУРУЗА ЗАПЛЕЊЕНО ОД ДВОЈИЦЕ СПЕКУЛАНТА

Крагујевац, 28 јула – Полицији у Горњем Милановцу пошло је за руком да узме око двадесет товара кукуруза код прекупаца Божидара Гајовића и Драгића Вујичића, сељака из села Опланића.

Божидар и Драгић су познати сељацима из околних села Горњег Милановца као продавци кукуруза по претерано високој цени. Они су искоришћавали поједине Рудничане и продавали им кукуруз у зрну по шест стотина педесет динара и више. Када су последњи пут потерали за Горњи Милановац око двадесет товара кукуруза, да протуре већ познатим својим муштеријама, задржани су у селу Нежадама на неколико километара пред Горњим Милановцем, код једне воденице. Ту је требало да се изврши распродаја кукуруза. Једна од жена купаца, чим је купила и платила купљени кукуруз Божидару и Драгићу, отишла је у начелство среза таковског у Горњем Милановцу и о овоме известила власт.

По налогу среског начелника жандарми су изашли на лице места и заиста тамо нашли Божидара и Драгића. Кола са кукурузом су отерана у среско начелство и сав кукуруз, колико се затекло код Драгића и Божидара, око двадесет товара, одузет је у смислу Уредбе о сузбијању скупоће и несавесне спекулације.
(бр. 74, 30. јул 1941.)

ПО ШУМАДИСКИМ СЕЛИМА размилели су се ових дана Цигани са неким књижицама у руци и торбом о рамену. Они иду од куће до куће и траже, замислите дрскости!, - помоћ за заробљенике и пострадале Смедеревце! У празне књижице, које су направљене од обичних свески, записују име домаћина, ако успеју да од његове жене добију неколико динара, парче сланине или сира. Међутим, ако нека паметна сељанка неће да да „прилог“, онда Цигани почну да вичу на њу и да јој прете властима!

Невероватна смелост! Цигани сакупљају прилоге већ неколико дана у Живковцима, у Калањевци и у Гарашима.

Да ли се овом злу може стати на пут и спасти шумадиска села од циганске најезде? Ваљда је већ време да се отресемо ове напасти.
(бр. 75, 31. јул 1941.)

Р. А.

ГОСТОВАЊЕ ЦРВЕНИХ У КРАГУЈЕВЦУ

С.к. 1913 ИГРАО НЕРЕШЕНО 4:4 СА ШУМАДИЈОМ

Крагујевац, 30 јула

У недељу је требало да се одигра пријатељска утакмица између овдашње Шумадије и београдске „Југославије“, која је сада променила

име и игра под именом „С.к. 1913“. На игралишту је било у недељу окупљено око 5.000 гледалаца, који су узалудно чекали да се тим Београђана појави. Али тим С.к. 1913 стигао је у Крагујевац тек у 9 часова увече. Због тога је утакмица одложена за понедељак, када је одиграна са резултатом 4:4 (4:2 за С.к. 1913). На игралишту је овог пута било свега 2.000 гледалаца, који су са великим интересовањем посматрали драматичну борбу.

Гости су оставили добар утисак, али сматрамо да су играли веома некорисно за себе. Много су се задржавали у комбинаторној игри и показали су се као слаби реализатори. То је нарочито важно истаћи због тога што је С.к. 1913 био надмоћнији тим, нарочито у првом делу игре када је водио са 3:0.

У тиму С.к. 1913 били су најбољи Дреновац, Ђајић, А. Петровић (који је играо на десном крилу), Шилајт, Рајлић и Дефранко. У тиму Београђана нису играли Ловрић и Браћић.

Тим Шумадије показао је солидну форму и пружио жилав отпор противнику. Истовремено он је доказао да се у Крагујевцу игра модеран фудбал и да је Крагујевац свакако заслужио да има свог претставника у лигашком такмичењу. Шумадија је у понедељак дала изванредну игру. Њен трио Новаковић-Кнстантиновић-Земалица у понедељак се прославио. Тај трио радио је као машина. Исто тако истакла су се брза и продорна крила Шумадије.

Судио је на опште задовољство Мита Илић.
(бр. 75, 31. јул 1941.)

СТ.

ПАВЛОВИЋ

РАДНИЧКИ НЕЋЕ УЧЕСТВОВАТИ У НАКНАДНОМ ТАКМИЧЕЊУ ЗА СРПСКУ ЛИГУ

Крагујевац, 31 јула

Као што је познато, по првобитном саопштењу Српског савеза Крагујевачки потсавез одредио је квалификационе утакмице, у виду турнира, из којих је изашао Раднички као победник.

Раднички је освојио прво место у прошло-сезонском такмичењу за првенство потсавеза, измакавши осетно испред осталих. По мишљењу функционера Радничког и великог броја објективних спортиста Раднички је требало да буде лигаш и без поменутих такмичења.

Сада је међутим, с обзиром на слободне термине и нимало скроман захтев незадовољних Чачана продужено квалификационо такмичење, уместо турнира по дуплом бод систему. На тај начин Раднички би требало да игра и реванш.

Управа Радничког, играчи и симпатизери сматрају одлуку потсавеза као неспортску и због тога Раднички неће учествовати у накнадним такмичењима.

(бр. 76, 1. август 1941.)

С.

П.

КОМУНИСТИ ПЉАЧКАЈУ И ПО ШУМАДИЈИ

Рача, 2 августа

У целој околини народ са узбуђењем препричава догађаје који су се недавно одиграли у селу Костојевићима. Тамо су у два маха разбојници, за које је утврђено да припадају комунистичким организацијама, упадали у домове мирних сељака, тражећи новац и пљачкајући све што им до руку дошло.

Прва жртва ових разбојничких напада је Драгутин Лукић из Костојевића, коме су пљачкаши однели знатну суму новца и доста кућних ствари и потреба.

После неколико дана разбојнички напад је поновљен а жртва је био Велисав Павловић из истог села, коме су комунисти на исти бачин однели око 30.000 динара.

Становништво овога краја са великим одобравањем прати енергичан рад органа власти на чишћењу овога краја од комунистичких изгредника и нада се да ће ускоро бити ослобођен ових пљачкаша мирних шумадијских села.

(бр.78, 3. август 1941.)

М. С.

НОВИ ПРЕТСЕДНИК ОПШТИНЕ У КРАГУЈЕВЦУ

Крагујевац, 4 августа, - Решењем Банске управе Дунавске Бановине смењен је са положаја председника Градског поглаварства града Крагујевца досадањи председник г. Алекса Обрадовић, а за новог председника постављен је г. Драгомир Ј. Симовић, познати крагујевачки трговац и ранији председник Градског поглаварства.

Нови председник је већ примио дужност и сада ради на састављању одбора за Градско поглаварство и новом уређењу града.

Ова смена примљена је од стране грађанства са одобравањем и задовољством.

(бр. 79. 5. август 1941.)

Р. М. С.

ОСУЂЕН ПРЕТСЕДНИК КРАГУЈЕВАЧКЕ ОПШТИНЕ

Крагујевац, 6 августа. – Ових дана било је суђење претседнику Градског поглаварства града Крагујевца, Алекси Обрадовићу, трговцу, и друговима, због крађе ратног плена, и сви су осуђени на затвор.

Тако су осуђени због крађе ратног плена:

Алекса Обрадовић, претседник Градског поглаварства града Крагујевца, на два месеца затвора или 20.000 динара новчане казне; Богосав Драгићевић, бив. Заповедник градске страже на шест месеци затвора; Алексић, стражар градске страже начетри месеца затвора и Жива Ђорђевић, инжењер на служби у градском поглаварству, на један месец затвора, или да плати 2.000 динара новчане казне.

(бр. 81, 7. август 1941.)

П. О.

СЕДАМДЕСЕТ ОД СТО КРАГУЈЕВЧАНА У ДРВЕНИМ САНДАЛАМА

Крагујевац, 6 августа, - Од шест часова ујутро, па преко целог дана, бетонским и поплочаним тротоарима градских улица клопара дрвена обућа на ногама хиљада Крагујевчана. Свет се данас довија на разне начине, па тако и у обући. Око седамдесет од сто људи и жена носи сада дрвену обућу у Крагујевцу.

Сандале су ушле у моду. Оне се већ из радња крагујевачких обућара појављују у разним бојама и са разноликим шарама. Чак и најмодернију дамску ципелу заменила је ортопедска сандала, која стаје свега сто динара и којом се лако може да снабде свака дама у Крагујевцу. Цена иначе зависи од тога да ли су сандале са високом или ниском штиклом, односно да ли су са „пуњеном штиклом или не“.

Дрвену обућу у Крагујевцу носе и млади и стари, само да би штедели кожне ципеле.

(бр. 81, 7. август 1941.)

Р. М. С.

ДРСКИ ЗЛОЧИН У ДЕСИМИРОВЦУ

Крагујевац, 7 августа

О крвавом убиству и пљачки у селу Десимировцу које је извршено пре кратког времена сада се сазнају нове појединости.

Једна комунистичка разбојничка дружина која је од пре извесног времена примећена у Шумадији, упадајући у мирна села напала је на кућу Вељка Маричића, кафеџије у Десимировцу, у срезу крагујевачком. После кратког објашњења, када Маричић није могао да спреми тражени новац, комунисти су из пушака убили њега, а једног слугу ранили.

Затим су испретурали све по кући али нису успели али нису успели да нађу више од неколико стотина динара које су однели заједно са неким стварима од вредности.
(бр. 88, 9. август 1941.)

ЧЕТИРИ СЕЛА У ОКОЛИНИ КРАГУЈЕВЦА СТРАДАЛА ОД ГРАДА

Крагујевац, 14 августа

Четири села општине јарменовачке, Војковци, Гурменовци, Манојловци и јерменовци по други пут су овог лета страдала од града, који је падао читавих 20 минута у величини ораха.

Многи сељаци у Јерменовцима неће имати ове године жита, кукуруза, пасуља, грожђа и других намирница. Воће је такође упропашћено.

Страдале су многе куће на којима је цреп разлупан од града.
(бр. 88, 15. август 1941.)

Р. М. С.

УХАПШЕН ЕКОНОМ БОЛНИЦЕ У КРАГУЈЕВЦУ

Крагујевац, 19 августа

На доставу једног лица стављен је у притвор економ бановинске болнице у Крагујевцу Миодраг Бећаровић. Полиција је извршила претрес његовог стана, у Јанка Веселиновића улици. Међу осталим сумњивим стварима код Бећаровића је пронађено пет великих неупотребљених ћебади, 10 метара шифонског платна, неколико часовника и преко 20.000 динара сребрног новца. Ствари и новац заплењени су, а против Миодрага је поведена истрага.

Већ неколико година у Крагујевцу се прича о неправилностима у бановинској болници. Чак је писано о томе у локалним листовима. Сада су откривене неправилности болничког економа.
(бр. 92, 20. август 1941.)

ШУМАДИЈА ЈАВНО ОСУЂУЈЕ РАЗОРНУ ДЕЛАТНОСТ

НАРОД СПРЕМАН ДА СЕ ОБРАЧУНА С КОМУНИСТИМА

Крагујевац, 21 августа

Јуче су се Крагујевчани на видан начин изразили против деструктивних елемената, који својом разорном акцијом доводе цео српски народ у велику опасност. На иницијативу грађана одржан је пред Општином импозантан збор уз велико учешће грађана.

На збору је говорио претседник општине г. Симовић и грађани г.г. Русовић и Шарановић. Говорници су у име Шумадије оштро осудили комунисте, који својим неделима угрожавају не само друштвени поредак, него и опстанак српског народа. Они су нарочито истицали да је мирном и радном народу Шумадије дозлогрдио комунистички терор и да је народ у овом крају спреман да се властитим снагама обрачуна с тим својим злотворима.

Говорници су такође одушевљено подржали потписиваче Апела српском народу, истичући да су потписивачи својим гестом били веран тумач расположења српског народа, који нема ничег заједничког с комунистима и њиховом разорном идеологијом.

Овај први јавни збор после рата у Крагујевцу наишао је на живо одобравање грађанства, које је револтирано испадима и терором комуниста против власти и сељака, а нарочито против ових последњих, на које су се комунисти у последње време посебно окомили.

(бр. 94, 22. август 1941.)

О. М.

БОРБА ЖАНДРАМА И КОМУНИСТА КОД КРАГУЈЕВЦА

Крагујевац, 22 августа

Једна група комунистичких разбојника која је ових дана покушала да онеспособи телеграфске и телефонске линије у околини и нанела штете железничкој станици Баточина, напала је жандармериску патролу код железничке станице Какић.

Жандармериски патролни одред прихватио је борбу и убрзо постигао резултате. Жандарми су у борби убили једног комунистичког бандита, један је рањен и успео да побегне, док за осталима наређена потера.

(бр. 95, 23. август 1941.)

ОТИШАО У ПОСЕТУ ТЕТКИ И – ОПЉАЧКАО ЈЕ

Крагујевац, 26 августа

*Благоје Милановић из Крагујевца, стављен је у притвор и противу њега покренут је кривични поступак за дело разбојништва, по тужби његове тетке Станојке Вујчић из села Брзана.

Иако давно није одлазио својој тетки, Благоје се ових дана одлучио да је посети. Како је није затекао код куће, он се у кућу увукао сам и једним гвозденим предметом одвалио поклопац на сандуку који се налазио под креветом. У њему је нашао новчаник са 2.000 динара, узео га и вратио се својој кући у Крагујевац, не сачекавши тетку да се врати.

По повратку, Станојка је приметила да је неко улазио у кућу. Разгледајући, запазила је да је одваљен сандук и да у њему нема новца који је био сакривен. На њено запомагање, суседи су јој саопштили да је за време њеног одсуства долазио Благоје. Сумњајући у свог сестрића, Станојка је одјурила у Крагујевац и пријавила цео случај полицији, која је код Благоја извршила претрс и нашла 1.800 динара.

* Отпочели су радови на интернационалном путу, на деоници која пролази кроз Крагујевац. Поред Бојацићевог млина има да се изврши велико насипање земљишта и исправљање окуке. Циганска мала већ је разчишћена, и сада се раскопава земљишни успон, т.зв. „Бојацићево брдо“. На овим радовима упослени су многобројни незапослени радници бившег Војно-техничког завода.
(бр. 98, 27. август 1941.)

Р. С.

ШПЕДИТЕР ПОКРАО ИЗБЕГЛИЦУ

Крагујевац, 27 августа

* Професор избеглица г. Радоња Лалић поднео је пријаву државном тужиоштву да му је шпедитер Мића Теодоровић извршио крађу ствари. Кад се Лалић доселио из Скопља у Крагујевац, погодио се са Теодоровићем да му исте пренесе од железничке станице до стана. Међутим, професор Лалић је ускоро утврдио да су неке бале, на путу од станице, поотваране и да је покраден.

* По други пут је процветала јабука у дворишту Радосава Стевановића, земљорадника из Опланића. Сељаци ово тумаче кад предзнак оштре зиме.
(бр. 99, 28. август 1941.)

Р. М. С.

УХВАЋЕНА ДВОЈИЦА КОМУНИСТА У КРАГУЈЕВЦУ

Крагујевац, 28 августа

Од пре извесног времена у околини Крагујевца ојавиле су се комунистичке банде, пљачкајући села, док су сам Крагујевац остављали на миру.

Међутим, 24 о.м. двојица чланова једне од ових банди извршили су напад на полицијску стражу код градске трошарине, а налогом да се дочепају оружја.

Потерним одељењима успело је да обојицу ових бандита,- Стевана Зарића, фризера из Ирига и Божидача Петровића, ученика из Крагујевца- ухвате. Они су већ искусили заслужену казну.
(бр. 100, 29 август 1941.)

П. О.

ОПТУЖЕН ДА ЈЕ УОЧИ РАТА ОБИО ПУКОВСКУ КАСУ И ОДНЕО 2,000.000 ДИНАРА

Крагујевац, 28 августа

* Окружном суду у Крагујевцу стигла је кривична пријава против Душана Лазића, активног артилериског наредника, да је уочи самог рата обио касу 47 пешадиског пука у Дебру, у друштву наредника Саве Паризовића и редова Миленка Прерадовића, и да је однео два милиона динара државног новца. Пријаву је поднела Даница, жена Илије Бранковића, државног мајстора. Она је навела како је њен муж био запослен у 47 пешадиском пуку у Дебру. Уочи рата он је морао напустити Дебар, према свом војном распореду. Његова породица остала је, међутим, и даље у Дебру, јер је имала од истог пука да наплати 40.000 динара Илијиних потраживања. Даница наводи да тај новац није могла примити зато што је осумњичени Душан са својим друговима,а обио пуковску касу и из ње однео два милиона динара. По доласку у Крагујевац, као избеглица, Илија је чак купио и кућу за 100.000 динара.

* Градско поглаварство у Крагујевцу поделило је ових дана грађанима 20.000 купонских књижица за снабдевање животним намирницама. Снабдевање преко књижица већ је отпочело. Радње у Крагујевцу, уз припомоћ Министарства за снабдевање, снабдевене су приличним количинама шећера, зејтина, пиринча, соли и др. Пекарске радње добиле су брашно. Становништво се снабдева хлебом од чистог пшеничног брашна.
(бр. 100, 29. август 1941.)

Р. М. С.

НАСТРАДАО У КРАЂИ ОВАЦА

Крагујевац, 30 августа

*Миодраг Радосављевић, звани „Бајчетинац“, познат је у своме крају као лопов и обијач радњи. Нарочито у крађама оваца био је ненадмашан. Прича се, како је он читавих двадесет двадесет година за

своју славу крао овцу или овна. Иако сиромашан, Бајчетинац је о свом крсном имену увек имао закланог брва.

Пре неки дан, Миодраг је, по навици отишао ноћу у тор свога пријатеља Драгутина Вуловића, из гужанског села Голочела. Обишао је, због предострожности, а по утврђеној навици, неколико пута двориште и ускочио у затворен тор, у коме су биле овце. Већ је био изабрао и везао најбољег овна, подигао га на леђа и кренуо да га изнесе. Драгутин, који је све то скривен посматрао, подигао је наједанпут мотику и Миодрага снажно ударио по темену. Овај је, испустивши плен, пао на земљу. Био је онесвешћен. Оштрица мотике расекла му је темену кост и повредила мозак. Тако је остао да лежи у Драгутиновом тору до сутрадан, када је Драгутин цео случај пријавио сеоском кмету и жандармеријској станици.

* У селу Мачковцу, код Крагујевца, убијен је од седам наоружаних непознатих лица, Милентије Живковић, радник.

Милентије се обично увек налазио код своје куће. Пре неки дан, око 11 часова, док је он обављао неки свој посао, из оближњег шумарка дошло је седам наоружаних непознатих лица и упутило се право Милентију. Они су га затим ухватили и одвели до сеоске општине, и ту га убили. Разбојници су из зграде истерали све људе и сами, поред леша покојног Милентија, приредили ручак и пијанку. За све време они су, пијући, пуцали из пушака у своју жртву. Несрећни Милентије био је сав изрешетан куршумима. Нико од рођака Милентијевих није смео да приђе и да узме покојников леш.

Власти су повеле енергичну истрагу да би похватале разбојнике.
(бр. 102, 31. август 1941.) Р. М. С.

СЕЉАК КОЈИ 20 ГОДИНА НАМЕШТА ПРЕЛОМЉЕНЕ УДОВЕ ДРЖИ СВОЈУ „АМБУЛАНТУ“ У КРАГУЈЕВЦУ

Крагујевац, 3 септембра

Вештина појединих људи у лечењу извесних болести, и ако се назива надрилекарством, мора више пута да добије ипак признање. Када је реч о томе најпре се мисли на људе који се баве намештањем преломљених костију, лечењем код ушинућа и уганућа. Има људи који се тиме баве дужи низ година, и који су се, кроз искуство у томе послу заиста необично оспособили.

Више од 20 година на послу око преломама, уганућа и ушинућа костију ради Никола Мијаиловић из гужанског села Шљивовца, код Крагујевца.

Посети сам тога „мајстора“, који се налази у једној соби „Никодијеве кафане“, у Александровој улици. Ту он прима своје „пацијенте“.

ПАЦИЈЕНТИ НАДРИЛЕКАРА

Нисам раније познавао тога сељака, али су ми о њему многи говорили. И заиста, када се дође, наилази се на праву слику неке амбуланте или клинике. Пред „Никодијевом кафаном“ нашао сам једна испрегнута воловска кола, у којима стоје постелњни покривачи. Било ми је јасно да је неко из подаљег села дотеран на „оправку“. Спремајући се да уђем у кафану и да се распитам за „мајстора“ чуо сам тежак јецај који је допирао из притворене собе, у коју се улази из саме кафане. Речено ми је да, за тренутак, не могу ући и да се ... неком детету. Тек што сам изашао из кафане и мало заостао, један старији човек изнео је дете умотано у шареницу и ставио га у воловска кола, која су чекала пред кафаном.

- Ух! Мало ми је лакше, тата!- одахну дечак из оне умотане шаренице.
- Иди, пријатељу, па га доведи после недељу дана, да видимо како стоје ствар!- говорио је један гологлав човек, мршав и дугих бркова.

Наслутио сам да је то „мајстор“. На моје питање потврдио ми је да се зове Никола Мијаиловић, звани „Шљивоваце“.

ДУГО ШЕГРТОВАЊЕ

У разговору испричао ми је значајне појединости из своје праксе. Занимљиво је његово причање о шегртовању. „Занат“ је учио код неког „Турчина“, Василија Станојевића, из села Пасјана код Гњилана. Пет година био је шегрт и посматрао вештину свог мајстора-учитеља. Зато је, вели, добар следбеник његов, јер се ни на каквом занату не шегртује толико времена.

Никола овај посао ради више од 20 година, како по селима Шумадије тако и у граду. Ниједан му „случај није испао како не ваља“. У свом послу је „батлија“, и „иде му од руке“, прича он.

Али, како је већ ушао у године, па не може да одлази у села, јер су га већ сопствене ног издале, он данас има своју „ординацију“ у „Никодијевој кафани“ у Крагујевцу, где прима сељаке и грађане, само суботом.

О својој награди Никола Мијаиловић нерадо говори.
(бр. 105, 4. септембра 1941.)

Р. М.

САВИЋ

**ШТИТАСТА ВАШ УПРОПАСТИЛА ЈЕ
ШЉИВЕ У ОКОЛИНИ ГРУЖЕ**

Крагујевац, 3 септембра

* Већ неколико година шљиве Маџарке у грузанским селима слабо рађају. Ову годину, међутим, сељаци сматрају за најгору. Уместо да се сада шљиваци плаве од рода, на гранама се црни лист од губе. Гране и гранчице просто су облепљење штитастом ваши, која сатири биљку, тако да се дрвеће већ почело сушити. Прича се како је у Грузи, која је била чувена са своје шљиве маџарке, ове године родило свга 10 од сто шљива.

* Последњих дана учестале су крађе коња сељацима из грузанских села Бечевице, Опланића, Топонице, Кнића и Борча. Тако је Светиславу Павићевићу из села Топонице украден коњ за кога је на пијацама добијао 8.000 динара. Светислав прича занимљиве појединости у вези са овом крађом. Он је пре неки дан одвео коња на пијаци, у варошицу Мрчевац код Чачка. Тамо му је за њега нуђено 8.000 динара, али он није хтео да га прода. Вративши се увече кући дао коњу да једе и затворио га у шталу. Иако је штала била затворена, сутрадан коња није било. Непознати лопови одвалили су браву и одвели коња. Светислав је пријавио случај властима, које воде истрагу, али коњ ни до данас није пронађен.

Да би сачували своју стоку од непознатих лопова, који по грузанским селима краду, сељаци су прибегли једном оригиналном чувању стоке. Они ноћу спавају на шталском тавану, а на врата штале намештају жице за хватање лопова, које личе на мишоловке.

(бр. 105, 4. септембар 1941.)

Р. М. С.

НАЈМАЊЕ СЕЛО У ЛЕПЕНИЦИ ИМА ЧЕТИРИ ЗАДРУГЕ И ПОДИЖЕ ПРОСВЕТНИ ДОМ

Крагујевац, 8 септембра

На прузи Крагујевац – Лапово, код бадњевачке окуке, указују се путнику ливаде и њиве са модрим кукурузом, проткане читавим низовима купуса, сточном и шећерном репом. То је лепеничка равница, на чијој источној ивици је укотвљено, у поднужју брда, село Градац.

По свом положају и уређају Градац више подсећа на неку паланку него на шумадиско село, иако је, вероватно најмање село у Лепеници, јер броји свега око 70 домова. Непосредно од самих градачких кућа, према истоку, нагло и стрмо уздиже се гранитно и пешчано брдо Јеринино Брдо, које доминира селом. За ово брдо везано је читаво предање. Прича се како је ту некада проклета Јерина проводила лето са својим одредом војника. На брдо јој је сваког јутра доношен свеж хлеб из смедеревских пекарница, пошто су од Смедерева

до Градца били поређани војници њене гарде и из руке у руку додавали један другом хлеб из Смедерева.

Али, и порд историских остатака, који припадају Градцу, ово је село значајно и по томе што је оно једно од најнапреднијих у овом крају. Нигде суседски односи, дружељубље и задружна свест нису тако развијени као у Градцу. Отуда су обичај и народна ношња у овом шумадиском селу лепо очувани. Задовољство је гледати на мобама, жетви, комишању или прелу, како је изражен смисао за задружни живот.

Још 1920 године Грачани су се почели окупљати око истакнутијих људи који су имали смисла за вођење села и удружења на опште добро. Тако је основана кредитно-набављачка задруга, у коју су се уписали скоро сви пунолетни сељаци. Основана је и сеоска књижница, да би се дале могућности и просветном напретку села. Доцније је основана и сточарска задруга, а затим и репарска, од које ово село има лепе користи. Тако ово мало село, како по пространству тако и по броју становника, има данас четири задруге које рапидно напредују.

Грачани су још пре десет година почели да подижу и „Просветни дом“, у који треба да се сместе школа и задруге. Зграда има преко 20 одељења, а по својој величини она је једна од највећих у селима Шумадије. Зграда, на чије је подизање утрошено око 300.000 динара, налази се већ под кровом, али унутрашњи радови још нису готови. Ово напредно село заслужило је да буде потпомогнуто у довршавању ове лепе и корисне установе.

(бр. 109, 9. септембар 1941.)

Р. М. С.

КРАГУЈЕВАЧКА ОПШТИНА ОСНИВА ГРАДСКЕ ПРОДАВНИЦЕ ЗА СНАБДЕВАЊЕ ГРАЂАНСТВА

Крагујевац, 9 септембра

Како се, и поред купонских књижница, које су раздвојене грађанству, снабдевање није ипак могло правилно обављати, Градско поглаварство приступило је једном новом, погоднијем и рационалнијем начину снабдевања. У кабинету претседника г. Симовића одржана је због тога седница претставника свих друштвених редова, на којој се стало на гледиште да се успоставе општинске продавнице са резервним магацинима за храну. У тим продавницама биће постављени продавци, одговорни за правилно сабдевање грађанства. Досадашња пракса са купонским књижицама показала је да велики број трговаца не може да се отресе несавесне спекулације. На нов начин међутим, подела намирница биће подвргнута редовној контроли, јер ће продавци

општинских продавница свакодневноподносити извештај о снабдевању грађанства.

После усвајања овог начина снабдевања приступило се избору одбора Одељења за исхрану. За претседника изабран је претседник Градског поглаварства г. Драгомир Симовић, а за чланове: г.г. Кирило Вијичић, Васа Николић, Душан Кумурика, Владимир Лазовић, Јордан Кузмановић, Тоша Ђорђевић, Бранко Димитријевић и Драгомир Малетић.

Образовање овог одбора извршено је у духу Правилника о оснивању и раду градских и општинских установа и одбора за исхрану становништва.

(бр. 110, 10. септембар 1941.)

Р.

С.

ЗАНИМЉИВ СПОР ОКО ДЕТЕТА КОЈЕ ЈЕ НАЂЕНО У ПРАШИНИ НА УЛИЦИ

----- **РОЂЕНА МАЈКА НЕ ПРИМА ДЕТЕ КОЈЕ ЈЕ 20 ГОДИНА БИЛО КАО ПОСИНАК У ТУЂОЈ КУЋИ**

Крагујевац, 10 септембра

Код Окружног суда води се један занимљив спор, који је у ствари читава животна драма Михаила Михаиловића из Крагујевца, или Живана Пауновића из грузанског села Сибнице. Михаиловић и Пауновић – то је иста личност, која је као новорођенче пре 20 и више година нађена на крагијевачкој улици. Тада је ово дете два пута крштено први пут, кад се родило, у Сибници, гд је добило име Живан, а други пут, пошто је нађено, у старој крагујевачкој цркви, где је добило име Михаило.

ДЕТЕ НА УЛИЦИ

Једне ноћи, пред саму зору, пре више од 20 година, по свршетку Светског рата, градски стражар патролирајући Кнез Михаиловом улицом чуо је поред кафане „Славије“ врисак детета. Глас му је од плача био већ промукао. Како на улици није било још никога, стражар је узео дете и однео га у општинско породилиште. Тамо га је прихватила бабица нека Анка Ђорђевић, окупала га и нахранила.

Некако баш у то време вратио се кући из рата Аранђел Михаиловић, абација. Чувши за овај случај, а како сам није имао порода, договорио се са својом женом да то дете узму под своје. Општина им је предала находче, а Аранђел и Милица одмах су га крстили и дали му име Михаило.

ПРАВА МАЈКА СЕ ЈАВЉА

После 15 дана, наиђе у њихову кућу нека узбуђена сељанка, коју до тада никада нису видели. Она се Милице обратила речима:

- па ти имаш принову?! Дај да видим то твоје дете!

Изненађена и уплашена Милица је истерала жену из куће бојећи се неког „урока“. Тек када су јој неки скренули пажњу да то може бити права мајка, и да је грех забранити јој да види дете, милица, се решила да то дозволи. Али, жена се више није појављивала, све до дана суђења у поменутом спору. Они је ни тада нису препознали, али су сведоци потврдили да је Манасија била баш та жена која је долазила да види дете.

Манасија, жена Андрије Пауновића из гружанског села Сибнице, права је мајка Михаилова, односно Живанова, која је до самог суђења крила од свог детета и од света. А то је трајало пуних 20 и више година.

РАЗЈАШЊЕН ЗАПЛИЕТ

Све до 1940 године није се знало ко је права мајка. Регрутна комисија бившег Крагујевачког војног округа вршила је те године регрутацију у закутској општини. Тада су сви младићи рођени 1919 изашли на регрутацију, али Живана Пауновића није било међу њима. Живан је био свима непознат. Регрутна комисија прибавила је извод рођених из закутске парохије, и у прибављеној крштеници, која се сада налази међу списима спора, стајало је: „дете мушко, мати Манасија, отац непознат...“ Како Живана није било у списку умрлих, комисија је позвала Манасију да је саслуша. Она је изјавила како је дете предала на чување у Крагујевац. Кома га је предала и када, то није хтела да каже.

Када је она иста регрутна комисија вршила регрутовање на подручју самог Крагујевца, и када је мајстор Аранђел привео Михаила његов усинак још од пре 20 година, да је нађен на крагујевачкој улици, и да му га је предала Општина. Испричао је даље како га је посинио и крстио, пошто није имао деце са својом женом Милицом.

БОЈАЛА СЕ МУЖА

У спору који сада Аранђел води против Манасије и њеног мужа Андрије за издржавање детета, Манасија је пред судом преко сведока изјавила да је, плашећи се мужа, који је требало да се врати из рата, своје дете одмах по рођењу оставила у крагујевачкој улици код палилулске ваге и иза једног угла чекала све док стражар није подигао дете и однео га, јер се бојала да га ко не згази.

Аранђел и његова жена Милица траже у својој тужби од Манасије и њеног мужа, Андрије Пауновића, на име чувања, нговања и лечења, 60.000 динара, колико су, веле, издали за посинка Михаила. Они, иначе, пристају да и даље чувају ово несрећно и намучено дете код себе. Ова последња изјава процеђена је кроз зубе, пошто изгледа да им није до тога да га и даље чувају, јер је дете дефектно.

МАЈКА НЕ ПРИМА ДЕТЕ

Манасија неће да прими дете. Она покушава да га не признаје за своје, мада је то потпуно утврђено. Њен муж Андрија истиче такође да дете није његово, пошто је у време када је дете зачето и родило био на фронту.

Суд је одбациотужбу у захтеву да се тужилачкој страни досуди накнада од 60.000 динара. Тужиоци су ипак и даље задржали Михаила. Овај интересантан спор није још потпуно окончан, јер није пала последња правна реч по томе питању. Михаило односно Живан остао је за сада – дете свачије и ничије.

Овај занимљив спор побудио је заступнике тужилачке стране, крагујевачког адвоката г. Душана Ђурића да напише драму „Свачији и ничији“ која је у Крагујевцу, а и у другим неким местима приказивана неколико пута.

(бр. 111, 11. септембар 1941.)
Савић

Р. М.

РАЂЕНА ТРИ КОМУНИСТИЧКА БАНДИТА

Крагујевац, 11 септембра

У борби између жандарма и жандармериске станице у Наталинцима и једне веће групе комунистичких бандита теже су рањена три бандита. Један од њих је доцније подлегао ранама. Указана је лекарска помоћ рањеном жандармериском каплару Парезановићу.

Комунистички бандити дичека су паљбом наших жандарма. Жандарми су одмах ступили у акцију иако су комунисти изненада напали жандармериску станицу.

(бр. 112, 12. септембар 1941.)
Ј.

М.

У ПЕШЧАНОМ МАЈДАНУ КОД СЕЛА ГРАДЦА СЕЉАЦИ ИСКОПАВАЈУ ИСТОРИСКЕ ПРЕДМЕТЕ

Крагујевац, 17 септембра

На петнаестом километру од Крагујевца, поред друма Крагујевац – Баточина, налази се мало лепеничко село Градац. За ово село везано је и народно предање о проклетој Јерини, па је и брдо изнад села прозвано њеним именом. На самој ивици брда сељаци су открили богат мајдан са жутим песком, првокласног квалитета, који се одвози чак за Крагујевац.

При ископавању песка наилазе сељаци на интересантне трагове из давних времена. На један метар испод површине указују се масовне гробнице са људским костима. Поред костију наилази се и на извесне

предмете из домаћинства и занатства. Тако се наилазило на дугачке коштане игле, уметничке крчаге за воду, камене чекиће и делове ступе за туцање бибера и соли.

На месту, где се подиже Просветни дом, наилази се на разно оруђе и пољопривредне алате из средњег века. Ти драгоцени музејски предмети нису нажалост сачувани. Већ су их сељаци у свом незнању упропастили. Пре свега изгледа да је цело село пуно таквих предмета, који сведоче о важној улози овог краја, у давној прошлости.
(бр. 117, 18. септембар 1941.)

Р. М. С.

ОПШТИНСКИ ДЕЛОВОЋА УБИЈЕН КРОЗ ПРОЗОР ЗА СВОЈИМ ПИСАЋИМ СТОЛОМ

Крагујевац, 18 септембра

У грузанском селу Градцу убио је Радоман Аксентијевић из Опланића, општинског деловођу Радомира Продановића. Радомир је био у општини и седео сам, за својим писаћим столом. Убица је улучио ту прилику, извадио испод гуња брзометку, наслонио је на гвоздену решетку прозора и опалио на Радомира. Метак је несрећног Радомира погодио испод једњака. Он је убрзо издахнуо. Ћувши пуцањ суседи су се одмах узбунили и нашли Радомира...на његовој столици, са пером у руци.

Убица је одмах побегао, вичући: - Бежите људи, убише хајдуци ћату Радомира.

Радован је поодавно припремао овај злочин. Он јавно је говорио да ће убити Радомира, претседника општине Борисава Стевовића и неког бојацију из Гривца.

(бр. 118, 19. септембар 1941.)

Р.

М. С.

СЕЉАЦИ У СЕЛУ ВИШЕВЦУ ПОДИГЛИ СУ САМИ КУЋЕ ИЗБЕГЛИЦАМА

Рача Крагујевачка, 19 септембра

* Сељаци места Вишевца одлучили су да избеглицама Павлу и Миловану Живковићу, који су се населили у Вишевцу, подигну две куће. Општински одбор одобрио је да се за то из општинске шуме узме бесплатно дрвена грађа, коју су сељаци мобом довели. Они су такође

радили и остале послове на подизању кућа, тако да је овде сада двома породицама обезбеђен кров над главом.

* За новог претседника општине у Лапову постављен је г. Милоје Ивковић, земљорадник из Лапова. Г. Ивановић је познат као ретко исправан и добар домаћин, који ужива велико поверење и углед не само у лапову, већ и у околини.

* По други пут процветале су јабуке у селу Вишевцу и околним селима, и то у великој мери да човек има утисак као да су оне у јеку пролећног цветања. Сељаци ово тумаче као предзнак оштре зиме.
(бр. 119, 20. септембар 1941.)

Д. Ж.

ФРЕСКА ЈОАКИМА ВУЈИЋА У МАГАЦИНУ АКЦИОНАРСКОГ МЛИНА

Крагујевац, 30 септембра

Зграда, у којој је било смештено прво српско позориште постоји још и сада у Крагујевцу, иако је од њеног подизања протекло више од сто година. Она се налази у улици Краља Петра број 10. Разликује се од осталих суседних зграда по томе што је по изгледу много необичнија, доста је ниска, а кров јој је развучен. Прозори високи и светли, али су стакла упрљана прашином, тако да се једва кроз њих нешто види. Очуван је велики лук са кога се некада спуштала позоришна завеса, а на његовим стубовима још се добро распознају живописне фреске. Једна од њих оличава Јоакима Вујића, творца српског позоришта, са књигом у руци. Та је фреска добро сачувана.

Испред некадашње позорнице шири се пространа сала, која се простире према улици. Изнад прозора налази се галерија у ширини целе зграде. Сада је сва покривена чађом и прашином. С ове галерије украшене дрворезом уживљавао се српски кнез Милош, пре више од 100 година, у позоришним комадима, које је приређивао Јоаким Вујић.

Данас ова историјска зграда служи крагујевачком Акционарском млину за магацин брашна. Мали број Крагујевчана зна за ову историјску зграду.

(бр. 128, 1. октобар 1941.)

Р. М.

Савић

ЛИНЧОВАН УБИЦА ОПШТИНСКОГ ДЕЛОВОЋЕ

Крагујевац, 1 октобра

Као што је „Ново Време“ већ јавило пре кратког времена радован Аксентијевић, сељак из Опланића, убио је Радомира Продановића, општинског деловођу, из села Гривца.

После убиства Радован је побегао и нико од сељака није за њега више ништа знао до пре неки дан. Међутим, пре неколико дана, док је Милосав Томовић обилазио своју њиву, наишао је на Радована како спава насред њиве, повише опланићких кућа. Испод гуња вирио му је кундак брзометке. Кад га је препознао, Милосав му је пришао и онако више у шали ухватио за кундак, радован се пробудио и викнуо:

- Молим те, бежи и не узнемиравај ме!

Милосав се уклонио, али у селу није мсео да прича никоме да је видео Радована.

Тог истог дана чуло се неколико пуцњева у једном засеоку, кроз који води пут ка Гривцу. Пренела се убрзо вест да је Радован сишао у село да убије људе. Заиста он је пет пута пуцао на сеоског дућанцију Чедомира Петковића, али га није погодио, јер је Чедомир успео да се склони.

Док је Радован пуцао, иза његових леђа прикрало се неколико прибраних сељака. Они су га зграбили, везали и повели према Гривцу. Путем су га немилосрдно тукли, док није подлегао од батина. (бр. 129, 2. октобар 1941.)

Р. М. С.

СРЕДЊА ПОЉОПРИВРЕДНА ШКОЛА ИЗ КРАЉЕВА ПРЕМЕШТЕНА У КРАГУЈЕВАЦ

Крагујевац, 1 октобра

* Сви чиновници и остали општински службеници у Крагујевцу добиће зимску помоћ у висини јдномесечне плате.

* Средња техничка школа биће ускоро отворена у Крагујевцу и већ се за то врше потребне припреме.

* Женска учитељска школа у Крагујевцу претворена је најновијом одлуком Министарства просвете у Мешовиту учитељску школу.

* Премештена је у Крагујевац Средња пољопривредна школа из Краљева. Ова школа има у Крагујевцу велики комплекс земљишта који ће служити за практично оспособљавање ученика. За директора постављен је г. Божић.

(бр. 129, 2. октобар 1941.)

Р. М. С.

НОВА КАТАСТАРСКА УПРАВА ЗА СРЕЗ ГРУЖАНСКИ

Помоћник министра финансија донео је решење којим је за срез гружански, односно на подручју пореске управе у Крагујевцу, образована нова катастарска управа са седиштем у Крагујевцу.

Ово решење објављено је у „Службеним новинама“ од 30 септембра о.г.
(бр. 129, 2. октобар 1941.)

НОВ КОМУНИСТИЧКИ ЗЛОЧИН

Топола, 2 октобра

У среду 1 октобра о.г. убијен је на мучки бачин аељак Радисав Лазаревић из Горње Шаторње. Убиство је извршено у околини села око 14 часова. Убијени је припадао Народном покрету Збор, због тога је сметао комунистичким смутљивцима. Иначе је погинули Радисав брат г. Александра Лазаревића старешине организационог подручја Народног покрета Због за Срез опленачки.

(бр. 130, 3. октобар 1941.)

Б.

М.

У НАСТУПУ ГРУЖАНСКИ ОБУЋАР ИЗБО ЖЕНУ НОЖЕМ А ЗАТИМ СЕ ОБЕСИО

Крагујевац, 3 октобра

У грузанском селу Ациним Ливадама, одиграла се ових дана крвава породична трагедија. Сеоски опанчар, Панта Десивојевић, избо кухињским ножем своју жену Бисенију на 24 места, а затим се обесио у оближњем забрану.

Пантина кућа била је инокосна и прилично сиромашна. Његову породицу сачињавала је само жена и једно женско дете. У селу је Панта уживао глас доброг опанчарског мајстора и да је хтео, могао је довољно да зарађује за себе и своју породицу. Али он је у последње време више ленствовао. Просто је ишчекивао да му жена заради и донесе нешто у кућу.

Откад се вратио из рата, Панта више није уопште хтео да ради, већ се по цео дан излежавао. Лежећи тако једног дана у кухињи, док је Бисенија спремала ручак, он је устао, дохватио кухињски нож и њиме

почео да удара жену. Узалуд се она бранила и довикивала помоћ. Панта јој је задао 24 ударца по целом телу.

Запомагање жене чула је сусетка Ната Туцаковић, и покушала је да одбрани Бисенију. Али Панта је већ био завршио свој посао. Када је Ната стигла, он је бацио нож, мислећи да је Бисенија већ мртва, и отишао у оближњу шуму. Сви су мислили да се Панта крије како га сељаци не би ухватили и предали властима. Међутим, он се обесио. Његов леш пронашли су нели сељаци када су пролазили кроз забран.

Његова жена пренесена је у Бановинску болници, где јој је указана помоћ. Има изгледа да ће остати у животу. Девојчицу су узели неки добри сељаци на чување.

Код Панте су се примећивали, у последње време, необични наступи, па није искључено да је овај злочин извршио у душевном растројству.

(бр. 131, 4. октобар 1941.)

Р. М. С.

ДОБРОТВОРНИ РАД ЈЕДНОГ ОСОБЕЊАКА

„КРАГУЈЕВАЧКИ ГАНДИ“ ДОНЕО У БЕОГРАД 508 ПАКЕТА ЗА НАШЕ ЗАРОБЉЕНИКЕ

Када се јуче пре подне крагујевачким путем сјурила у Београд једна стара крнтија од аутобуса, расклиматана и прашњава, пролазници су радознано окретали главе. Чудили се многобројним пакетима, на чијем је врху достојанствено, и кочоперно, као паун, седео један господин у полуцилиндру из прошлог века. Несрећног човека прашина је просто задавила, али се могло видети да му у очима сија задовољство.

Аутомобил се зауставио пред Савезом српских земљорадничких задруга, у Франкопановој улици. Са брда пакета сишао је господин у полуцилиндру, поклонио се и рекао:

- Ви ме свакако препознајете. Ја сам Милован Р. Пантовић, инвалид, „Крагујевачки Ганди“, национални и хумани радик. Допремио сам у Београд пакете које сам у сарадњи са Земљорадничком задругом у Крагујевцу спремио за наше заробљенике. Молим да се уреди магацин, где ће пакети лежати док Црвени крст не обави потребне формалности.

Ето, тако је изгледао триумфални долазак најпопуларнијег Крагујевчанина, човека који је био четири године уредник новина без иједног разреда основне школе,- човека који је говорио за новац. И за час се око њега искупило доста света.

О Миловану Пантовићу писало се раније многу у нашој штампи. Његови естравагантни подвизи зграњавали су публику. Али зато је његов хумани рад свуда лепо поздрављен. Једно време штрајковао је ћутањем, а кад је проговорио за новац (10 речи 50 динара, све у корист

сиротиње) ублажио је многу муку сиротињи. Ишао је као прави народни човек, од села до села, онако ћопав, са једном вештачком ногом. „Крагујевачки ганди“ добија свуда прилог, макар у износу од пола динара.

Милован Пантовић установио је једну књигу, која носи име: „Од народа ради помоћи народу“. У њу он бележи све што је ко дао, и све што је поделио помоћи сиротињи. Ако преврнете крајње странице, изненадићете се. Досад је овај занимљив човек прикупио 120.000 динара. Нешто мање од тога поделио је сиротињи. Само од рата на овамо поделио је 22.000 хлебова. И сада, у Крагујевцу, дели бесплатно 153 ручка и новац за лекове.

Недељом, пред крагујевачком болницом први је „Ганди“. У великој веш-корпи носи понуде болесницима и рањеницима. То је исто учинио и јуче у београдској војној болници, где је многим сиромашнима дао новчану помоћ.

„Ганди“ је успео да васпита своје Крагујевчане онако како то иде у прилог његовој хуманој акцији. Сваког дана поручи по једном домаћину да скува јело за сиротињу. Онда дође и сам, поједе скромну порцију, а велики казан преноси у зграду Црвеног крста, где бесплатно станује и ради. Зато сиротиња посматра овог човека готово побожно. „Ганди“ је њен спас, јер га грађани помажу материјално.

И за избеглице се Пантовић стара. Сваког часа трчи на станицу, дочекује транспорте и води људе да их смести у школу. Многа ојађена породица била му је захвална за прву подршку у часу кад није знала куда да крене.

У Београд је „Ганди“ остао врло мало. Предао је 508 пакета за заробљенике, сео поново на расклиматани аутомобил и пожурео својим Крагујевчанима да им се нађе у помоћи. (бр. 141, 16. октобар 1941.)

ДОДЕЉИВАЊЕ ПШЕНИЦЕ ЗА СЕТВУ

Крагујевац, 18 октобра

Министар пољопривреде и исхране г. др. М. Радосављевић, доделио је Срезу крагујевачком 30.000, а Срезу гружанском 50.000 килограма пшенице за сетву. Добивена пшеница поделиће се пољопривредницима ових срезова у замену по 100 кгр. Семене робе за 110 килограма њихове пшенице

Пшеница која се даје за сетву одличног је квалитета, јер је зрно чисто, а стабљика је чвршћа него код обичне пшенице, тако да клас, услед пуног зрна не полегне.

(бр. 144, 19. октобар 1941.)
С.

Р.

СРПСКИ ДОБРОВОЉЦИ ЧИСТЕ СРБИЈУ

ПАРТИЗАНИ ИЗГУБИЛИ СВОЈУ ПРВУ „СОВЈЕТСКУ РЕПУБЛИКУ“ СА ПРЕКО 150 МРТВИХ И 80 РАЂЕНИХ

Као последица јдне кобне заблуде пали су милиони руског народа па и данас као последица исте заблуде падају животи Срба. Пропагатори те мрачне црвене интернационале и данас не мирују бего бесомучно терају наш народ у пропаст. Чак провозе кроз села и један неиправан топ да би народ уверили у своју моћ. У неким местима наивни су им поверовали и помагали их, несвесни опасности којој излажу себе и околину у којој живе. Далеко од путева и железница тешко приступачна Крагујевачка Рача била им је погодна као база. Сконцентрисали су своје снаге, напали и разоружали 10 жандарма колико их је у Рачи било и прогласили је Совјетском Републиком. Требало је разбити фаму о њиховој моћи и спасити народ овог краја. Тај задатак прихватили су и испунили га омладинци српски добровољци.

НОЋ ПРЕД БОРБУ

У касарни у Наталинцима, Среза опленачког, весело је било као и увек код омалдинаца. После вечере полегали омладинци по слами и причају. На једном у собу уђе друг Раде. Радостан протрља руке и рече: „Биће сутра весело. Чуо сам да рано крећемо!“ „Где ћемо?“ Са свих страна стижу питања. Нижу се разне претпоставке и помињу имена места. Улази командир. „Другови, одмарајте се, ујутру је покрет у 5 сати!“ Општа радост. „Идемо на Совјетску Републику у Рачу“, чује се глас из угла. Весело се прихваћа: „У Рачу!“ Одушевљење обузима младост и песми нема краја. Командир умирује и позива на спавање, али узалуд. Касно увече све се ипак смири. Прикупља се снага за нове борбе.

Четири сата ујутру. Дежурни буди. Сви се спремају на брзину. Дуга колона дефиљује испред казана у дворишту. Вредни интендант спремио је топао чај. Дели се и сува храна за пут. Све то иде уредно и брзо. Дужности су схваћене исправно. У одређено време све је спремно и крећемо. Још је ноћ. Киша пада а под ногама пршти блато. Преко њива живо колона напредује. Ту је и речица. Моста нема. Младост и одлучност не зна за страх и хладноћу. Лако се газе. Три скока и већ смо на другој страни. Орво село, а оно свиће. Сазнавши и прикупивши податке крећемо даље. Тако се прелазе њиве, села и шумадиски брежуљци. На једном командант Трећег добровољачког одреда

зауоставља одред. Дели га на три дела и упућује у три правца. Лаки топови и радио станица иду са командантом. Успут их обавештавају сељаци да се партизани повлаче пред нама. Напредујемо опрезно да нам не промакну. Маједном чусмо пуцњаву на више страна. То наши терају партизане. Покоји покуша да умакне и на нашу страну али га метак предухитри. Три километара пред Рачом зауостављамо се. Два сата после подне. У два и по треба кренути на Рачу. Мала пауза.

БОРБА

Чује се пуцањ, а испред засветли ракета. Друга, трећа, четврта и тако даље. Са свих странаследе. То је знак да сви одреди који су као и наш раздељени и опколили са свих страна Рачу, крећу у правцу Раче. Стрељачки stroj ствара обруч око Раче са пречником од 6 километара. Обруч се полако стеже. Пушкарање са свих страна. Наши топови туку Рачу и околину. Испаливши неколико метака топови престају, јер је непријатељ разбијен и бежи у паничном страху. Ретко прихваћа борбу. Раштркани налаћу на добровољце који их живе хватају или убијају. Добровољци не познају страх. За њих вреди само једно: „Напред!“ Већ прве куће предграђа. Опрезно напредујемо очекујући уличну борбу. Али непријатеља нигде, побегао главом без обзира. Касније смо сазнали да су бацали пушке, бежали и скривали се по кукурузима као да су ту на послу. Престоницу своје „совјетске републике“ оставили су у оаничном бекству. Број мртвих немогуће је за сада тачно утврдити, јер је више одреда водило борбу са више страна, на великом простору. Према исказима појединих одреда непријатељ је оставио око 150 мртвих, док је до сада приведено око 80 заробљених. Стога можемо рећи да је ова банда потпуно уништена. Од наших само је један подофицир из Свилајначког одреда лако рањен у ногу.

ПРОЛАЗ КРОЗ РАЧУ

Пошто смо претресли све улице Раче, трећи добровољачки одред под вођством поручника Никића промарширао је градом. Улице су биле празне. Нигде живе душе. Националне песме омладинаца растерале су страх грађана и прво се прозори почеше отварати, а затим и грађани на улицу изађоше. Недалеко од цркве зауоставио се одред. Мало по мало улице се напунише светом. Мелодични звуци наше лепе химне „Боже правде“ озарише преплашена лица жена и деце. Преко њихових усана прелеће осмех. Крај песама пропраћен је спонтаним поклицима добровољцима и генералу Недићу. Тако грађани „престонице“ прве „совјетске републике“ дочекаше српски добровољачки одред.

(бр. 152, 29. октобар 1941.)

Вадан

Бијелић

**КРАГУЈЕВАЧКА РАЧА
ОЧИШЋЕНА ОД КОМУНИСТА**

Терен, 30 октобра

Грађанство Крагујевачке Раче најзад је ослобођено терора и насиља комуниста. Фама о црвеној „републици“ Рачи, упорно ширена у необавештеном народу, избијена је из руку комунистичке пропаганде. Штаб II партизанског „ослободилачког“ одреда напустио је на бедан начин Рачу, оставивши обезглављене банде да се у највећем нереду разбегну.

Добровољачки одреди, који су са свих страна опколили Рачу, успели су да униште сваки отпор комуниста, тако да је град за два часа попутоно очишћен од остатака разбијених банди.

До борбе је долазило на неколико места испред саме Раче, јер су комунисти растурени наилазили на патроле и заседе добровољаца, а једна већа група наишла је на читав одред капетана г. Петковића, који је после кратке борбе успео да уз помоћ четника уништи 23 бандита, а зароби 6.

Једна друга група комуниста разбијена је од стране одреда поручника г. Никића, коме је пало у руке 12 живих чланова банде.

Остали одреди наилазили су на мање групице које су се без борбе предавале.

Збуњени и изненађени брзином препада, комунисти нису могли ни помишљати на какав организован отпор.

Занимљиво је да се у граду није налазио ни један мушкарац. Комунисти су улили народу огроман страх од оружаних одреда ширећи невероватне лажи о могућностима бомбардовања Раче, стрељању свих мушкараца, разним насиљима и сл.

Тек пред вече, када су се уверили да више нема комуниста, ппчели су грађани долазити из околине. Могле би се написати стотине страница о патњама и страху, које су доживели ови мирни грађани.

Приче о томе како неколико хиљада комуниста држи град фантастичне су, јер у Рача није било ни две стотине разбојника, бескућника, сакупљених са улице, из казнених завода и циганских черги. Међу ухваћеним бандитима није нађен ни један једини сеоски домаћин или исправан грађанин, осим неколицине на силу „мобилисаних“ сељака.

Према признању ухваћених комуниста, морал, старешине и исхрана банди довешће за најкраће време до потпуног истребљења свих „Партизанских ослободилачких одреда“ како комунисти називају своје пљачкашке банде.

(бр. 154, 31. октобар 1941.)

А. В.

Милић

У ОКОЛИНИ АРАНЂЕЛОВЦА УБИЈЕНО ЈЕ 75 КОМУНИСТА

Аранђеловац, 3 новембра

Пре два дана српски оружани одред под командом мајора Калабића наишао је приликом чишћења терена нанједну јачу комунистичку банду у околини села Брезовице и одмах ступио са њом у борбу. Пушкарање је трајало читав дан до мрака када су се комунистички зликовци морали да повуку до села Горње и Доње Трешњевице, али су и тамо били поново нападнути, па су са крвавим губицима морали да одступе од Горње и Доње Шаторње. Међутим, српски оружани одреди нису их никако пуштали из вида, већ су их тамо сустигли. Због мрака даље гоњење је морало бити обустављено.

У овим борбама убијено је 75 комунистичких бандита што је утврђено пребројавањем лешева на терену. Ухваћено је четворо живих чланова банде међу којима се налазила и једна девојчурка из Сарајева. Српски оружани одред запленио је 3 пушко-митраљеза, 40 пушака и многобројни други материјал. На страни српских оружаних одреда теже је рањен један члан, а тројица лакше.

СУКОБ КОМУНИСТА И ЧЕТА ДРАЖЕ МИХАЈЛОВИЋА КОД КРАГУЈЕВЦА

Крагујевац, 3 новембра

Све су чешћи сукоби између комуниста и њихових доскорашњих савезника припадника одреда Драже Михајловића. Ово долази услед тога што људи из Дражиних одреда готово свакодневно пребегавају на страну српских оружаних одреда.

Пре неколико дана једна комунистичка банда изненадила је једну групу која припада Дражи Михајловићу у селу Баре, разоружала је, одузела јој одело и пустила да у гаћама иде где хоће.

(бр. 157, 4. новембар 1941.)

ИЗ ОЧИШЋЕНЕ КРАГУЈЕВАЧКЕ РАЧЕ

Рача, крајем октобра

Рушилачке банде које су крстарило по Рачи и околне завеле су прави хаос у целом овом крају. Бандити су отимали све што су могли дохватити, скрнавили су част девојака и жена, убијали честите грађане. Судови, пошта као и све остале државне установе престале су да раде. Отуда је управа добровољачких одреда при доласку у Рачу имала пуне руке посла, јер је представљала једину закониту власт.

Пред канцеларијом много је света. Људи траже обавештења, заштиту или желе да сазнају што год о кретању црвених бандита. Војници приводе сумњиве особе. Отварају се врата и у собу ступа један циганин. Обучен слабо, али наоружан добро: ту су пушка, бомба и реденик. Приведоше га војници који су га пронашли скривеног под мостом. „Зашто си отишао у партизане?“ пита га командант. „Да би после рата постао богат човек. Обећали су ми да ћу нешто постати и обогатити се.“ Из његовог саслушања види се да су му заиста много обећавали. Њему је обећавано, а он и њему слични извршавали су наредбе које су завијале народ у црно. Ове бандите за то није глава болела.: важно је добити положај и постати богат човек.

Нижу се саслушања и добијају драгоцене подаци. Долазе и они који су били у редовима партизана. Сазнајемо где бандити крију и своје оболеле вође, који нису могли побећи. Честимо крај, али то захтева и доста труда. Треба дневно превалити 20-30 километара пешице по блаћавим путевима да би могли уништити и последње остатке одметничких банди. Сељаци су свесни тога шта их је могло снаћи због недела црвених и сами придоносе њиховом истребљењу. За један једини дан поправљени су сви мостови, а прекопани друмови оспособљени за саобраћај. Рача је опет везана са осталим светом.

Народ радосно дочекује добровољце и моли их да остану у селима што дуже, нудећи храну и угодан стан. Преко претседника општине сазван је народни збор у Рачи. Иако су сада дани када сељак има пуне руке посла, на збору је ипак било неколико хиљада душа. Говорио је командант Првог ђачког добровољачког одреда поручник Никић. Он је народу изложио положај у свету и код нас, позивајући заведене сељаке да се врате својим домовима, а добровољци ће гарантовати за њихов живот и њихова имања. Говор је био сав прожет топлим љубављу према народу кога заједно са својим друговима више воли него свој живот.

Резултат лепог и паметног поступања је очевидан. До дана се преко 180 сељака вратило својим кућама и наставило своје редовне послове. Сељаци су разочарани у оне који су их преварили, изложивши погибелји њихове животе и имања, па су зато сада постали њихови највећи непријатељи. У томе треба гледати главни разлог зашто остаци растурених банди више и не покушавају да се сакупе у овом крају, него беже даље. Рача и њен срез кроз који дан биће најмирнији и најсрећенији крај, а онда ће млади српски добровољци наставити чишћење своје отаџбине.

(бр. 157, 4. новембар 1941.)

Бијелић

В.

КОНФЕРЕНЦИЈА ПРЕТСЕДНИКА КРАГУЈЕВАЧКЕ ОПШТИНЕ СА НАСТАВНИЦИМА

Крагујевац, 7 новембра

Претседник Градског поглаварства г. Страхиња Јањић одржао је јуче конференцију са свима наставницима свих државних школа у Крагујевцу. На овој конференцији г. Јањић је одржао краћи говор присутним наставницима, подвукавши да су му познате кноге чињенице које оптужују рад досадашњих професора и наставника и приказују их као несавесне васпитаче омладине. Г. Јањић је нарочито истакао да су многи професори злоупотребили свој положај и вршили међу ученицима комунистичку пропаганду. Због тога отсада неће бити места у наставничком кадру било које државне школе ниједном национално неисправном наставнику или наставници. Потом је г. Јањић саслушао предлоге многих наставника по питању национализације наставе и сузбијању комунизма, па је конференција закључена.

(бр. 161, 8. новембар 1941.) Р. М. С.

ПРОНАЂЕН ЛЕШ РАСПОПА ТОМИЋА

Крагујевац, 9 новембра

У околини Обилићева пронађен је леш распопа Хранислава Томића, који је због својих многобројних афера и разних превара био у више махова предмет писања свих београдских листова. Изгледа да је распоп Томић убијен од стране комуниста када је хтео да их напусти или их је већ напустио па су му се осветили.

У руке власти такође је пао још један необичан вођа комунистичке банде, нажалост такође свештеник Спасоје Токовић из Коњуха.

(бр. 164, 11. новембар 1941.)

НОВИ ПРЕТСЕДНИК КРАГУЈЕВАЧКЕ ОПШТИНЕ ЗА СИРОТИЊУ

Крагујевац, 8 новембра

Нови претседник Општине града Крагујевца, капетан прве класе г. Страхиња Јањић данас је у свом кабинету предао тридесет хиљада динара одбору Зимске помоћи за крагујевачку сиротињу и пострадале.

Овај би пример могао да послужи крагујевачким богаташима који се нису до данас сетили да зима иде и да има много незбринутих.

(бр. 165, 12. новембар 1941.) Р. Савић

У КРАГУЈЕВЦУ ОДРЖАНО ЈЕ МОЛЕПСТВИЈЕ ЗА СПАС СРПСКОГ НАРОДА

Крагујевац, 10 новембра

У новој саборној цркви одржано је молепствије за спас српског народа; чинодејствовао је отац Арсеније Сретеновић, архијерејски намесник уз асистеницију осталог крагујевачког свештенства.

Црква је била сувише мала да прими све Крагујевчане који су хтели да упуте своје молитве Свевишњем за спас српског народа као што су хтели да изразе своју захвалност српским добровољцима за њихове пожртвоване напоре у борби са комунистичко-партизанским одредима, који су водили земљу у пропаст.

По завршеној божјој служби отац Арсеније одржао је беседу а пред црквом окупљеном народу одржали су говоре командант крагујевачког добровољачког одреда Марисав Петровић и командант I Ђачког добровољачког одреда, поручник Никић, који су изложили резултате добровољачке акције за чишћење земље од разорних комунистичких елемената.

На крају добровољачка музика одсвирала је народну химну, што је код присутних грађана изазвало буру одушевљења, а на многим лицима виделе су се сузе радоснице.

(бр. 166, 13. новембар 1941.)

ВЕЛИКИ НАРОДНИ ЗБОР У КРАГУЈЕВЦУ

Крагујевац, 13 новембра

У Крагујевцу је одржан велики народни збор. Иако је киша падала на збору је било неколико хиљада душа. Црквена порта била је дупке пуна, тако да је маса света стајала и на улици пред црквом.

Збор је отворио командант Крагујевачког оружаног одреда г. Марисав Петровић. У своме говору излаже да је наша несрећа почела много пре 27 марта, јер смо и пре тога били сазрели за пропаст. Једни су били свесни чему води њихов рад а други су им несвесно служили. Нашом судбином руководиле су тајне силе које су служиле јеврејским интересима. Комунисти су били оруђе у рукама вештих редитеља наше трагедије. Годинама су слабљене све везе које су наш народ спајале и држале на окупу. То слабљење захватило је и војску, а не само грађанске установе. Српска војска је била очеличена борбама за заједничку ствар, а југословенска је била састављена од разнородних елемената без праве везе која држи једну војску на окупу. Наша политика је водила рачуна пре свега о интересима других а тек после о

нама самима. Друштво је било корумпирано и није могло спасавати народ и државу. Комунисти су искоришћавали те незгоде и слабе стране Југославије, па то чине и данас, кад Србија и без тога крвари од многобројних рана.

На крају свог говора г. Петровић је позвао омладину да прва схвати колико су времена озбиљна и прионе на рад помажући Владу народног спаса којој на челу стоји генерал Недић.

Затим је говорио г. Будимир Никић, комадант Првог добровољачког ђачког одреда, који је на збор доша из Крагујевачке Раче. Он је говорио о данашњој нашој унутрашњој ситуацији и великим неделима које комунистичке банде чине по Србији. Износио је утиске са свог рада од Гроцке, Младеновца, Смедеревске Паланке, Тополе до раче Крагујевачке. Нарочито је подвлачио да су шефови одметничких банди људи који никакве везе немају са српским народом, и које зато ништа не дира судбина Мачве, Црне Горе и Крагујевца. Осврћуци се на светску ситуацију г. Никић је нагласио да ми треба да уређујемо своје огњиште и свој дом, не мешајући се у обрачуне великих сила.

На крају је говорио претседник општине г. Страхиња Јањић који је упутио апел грађанству да помогне општину у раду на лечењу недаћа.

Говорници су били топло поздрављени

После завршеног збора крагујевачким улицама је промарширала крагујевачка омладина. Осам стотина омладинаца напустило је своје приватне послове и сврстало се у разне добровољне јединице. Ђаци су напустили школске клупе, радници радионице, трговачки помоћници радње, сељаци своја села, да би се посветили послу обнове свега онога што су одметници порушили. Омладинци данас подижу мостове, оправљају путеве и поправљају оштећене зграде. Ова омалдина чини природно јединство са оним својим старијим друговима који са пушком у руци чисте Србију од одметничких банди.

(бр. 167, 14. новембар 1941.)

В.

Бијелић

КОД ДРАГОБРАЋЕ УБИЈЕН ЈЕДАН И РАЊЕНА 2 КОМУНИСТЕ

Крагујевац, 15 новембра

У борби између једног владиног оружаног одреда, појачаног са жандарима, са једном мањом комунистичком бандом код села Драгобарће убијен је један комунита, а двојица су заробљена.

(бр. 169, 16. новембар 1941.)

У БОРБАМА КОД ДУЛЕНА И ХАЦИЈИНИХ ЛИВАДА ПАЛО ЈЕ ОКО 80 ПАРТИЗАНА

Хаџијине Ливаде, 19 новембра

Наш први Ђачки добровољачки одред кренуо је пре неки дан из Раче за Крагујевац ради заједничке акције са крагујевачким одредом. У четвртак кренули смо према Јагодини где је требало да се опколи и уништи логор партизана у селу Дулену. Пошли смо око 3 сата изјутра камионом до села Ратковића, а одатле пешице. У овоме крају нема путева, па је то чинило велике тешкоће за ноћно пешачење. Али ипак с гребена на гребен и на време смо стигли.

Пред селом смо се поделили у неколико група и почели да га опкољавамо. Дан је био магловит, видело с тек неколико метара пред собом, а хладан ветар просто је бријао. У пола девет почео је напад. Није дуго трајало и црвени су почели да беже. На другој страни дочеквао их је Крагујевачки одред, а ми смо се брзо спустили у село где смо наишли на још свеже трагове партизанске владавине. Општина полупана, народна школа опустошена и слично. Сељаци нас упутише да се попнемо на једно високо брдо где ћемо наћи партизански логор. Док су наши другови доле још водили борбу ми смо заузели логор који се састојао од пет сеоских кућа. У шрабу партизана нашли смо на зиду велику Стаљинову слику уоквирену црвеном хартијом, а испод ње исписане речи: „Живео СССР“, „Живео Стаљин“ и.т.д. На столу лежи њихова архива и много разног пропагандног материјала. Ту је Билтен њиховог врховног штаба, ту је илегални „Глас Народа“, „Борба“, разни летци, проглас њихове „мобилизације“ и.т.д. По поду лежи разбацана ћебад, по угловима сандуци муниције, око 20 пушака, нагазне mine и разни други бојни материјал. Собе су препуне чабрима сира и кајмака, погача, вуне и разних других ствари отетих од сељака. У штабу смо још наишли чак и половицу закланог вола. У неким собама била је смештена њихова болница, у којој је било шест кревета и прави операциони сто.

Борба крагујевачког одреда са партизанима није дуго трајала: што од партизана није побегло, то је побијено. Ми се спуштамо у село на преноћиште. Ноћ хладна, чује се само језиви лавез паса и фијукање ветра.

Сутрадан по хладном зимском јутру крећемо даље. Ветар наноси снег у лице, а ми се пењемо клизавим стазама уз косе где се јуче борба водила. Лешеве партизана завејава снег. Тамо иза једне хумке лежи мртав малд партзан. Пред њим гомила чаура, мора да је био пушкомитраљезац. Мало даље леже три леша један до другог. „Хајдемо да их погледама!“, виче један друг, али се никоме не иде с пута, јер на

овој коси хладни ветар страшно брије. Овакав снег и хладноћу, овакав ветар само смо на филму могли да видимо. За ове напоре даје нам снагу само топла захвалност сељак, када их ослободимо од насиља шумских одметника.

БОРБА У ХАЦИНИМ ЛИВАДАМА

По снежној вејавици приближијемо се селу и опкољавамо прве куће. Партизанске предстраже дају слаб отпор и ми напредујемо без великих препрека. Пушке праште, а пушкомитраљези клокоћу, док се наши први редови приближују школи, где је партизански штаб, и бацају бомбе и ручне гранате. Партизани су се држали свега пола сата. Кад су почели у паничном страху бежати на све стране, ми улазимо у школу и сакупљамо своје рањене и мртве. Тога дана угасило се осам живота наших младих другова, а дан пре тога тројица. Пали су на груду земље за коју су тако несебично дали своје младе животе. На терену смо нашли 51 леш партизана, 14 смо их живе ухватили, а од тога једну студенткињу медицине и једну ученицу 7 разреда гимназије....Сељаци нам касније јављају да су нашли још партизанских лешева, досад...Све у свему црвени су овде изгубили око 80 живота.

У њиховом штабу на слами леже њихови рањеници и похватани другови. Велика учионица прекривена је сламом, прозори потпуно полупани, врата сва изрешетана. То је дело наших стрелаца. На главном зиду Стаљинова слика обавијена црвеном свилом, а иуспод ње српска застава на којој је смештен комунистички симбол петокрака звезда, срп и чекић. Свету српску заставу, симбол српске части и јунаштва ови шумски ниткови упрљали су стављајући на њу бољшевичке знаке. Зидови су ишарани натписима у прилог Совјетске Уније, Стаљина, партизана и слично. Чак и зидне новине нису изостале. По њима партизани су дошли већ пред Београд, а Совјети су пред Панчевом...И овде смо нашли гомилу разних њихових ствари, пушака, бомби, митраљеза, писаћих машина и.т.д.

(бр. 172, 20. новембар 1941.)

Вл.

Бијелић

КРАГУЈЕ ВАЦ СЕ ЗАВЕТОВАО ДА ЋЕ СЕ БОРИТИ ПРОТИВ КОМУНИСТА ДО ПОТПУНОГ ЊИХОВОГ ИСТРЕБЉЕЊА

Крагујевац, 20 новембра

Крагујевац и цела Шумадија осуђују поступке њихових несвесних синова који су свој народ увукли у тешку несрећу. Цела Шумадија устаје данас колективно и формира један јединствени фронт у борби против „партизана“ који су јој нанели већ толико зла.

Иницијативом претставника свих културних, хуманих, витешких, привредних и националних организација сазван је велики народни митинг на коме је изражена чврста воља за борбу против злочинаца до уништења. Митинг је одржан пред зградом Окружног суда. Присуствовали су командант Шумадиског добровољачког одреда г. Марисав Петровић, председник Градске општине г. Страхиња Јањич и претсавник немачких војних власти, а пред сам почетак збора стигао је и командант свих добровољачких одреда пуковник г. Мушицки.

Митинг је отворио кратким говором председник суда г. Нићифор Синђић. Затим је узео реч судија г. Душан Аврамовић који је у свом говору рекао да је дошао дванаести час да се наш народ тргне и уништи непријатеља који му је спремао страшну будућност. Г. Аврамовић је даље подвукао да је први услов за одржање реда у земљи и обезбеђење сваког напретка поштовање и коректно држање према окупаторским властима. После судије г. Аврамовића узео је реч свештеник г. Драгослав Величковић и истакао разорно дејство стране пропаганде у нашем народу која је и довела до многих несрећа. После још неколико говорника који су у својим говорима истакли потребу српског народа да прикупи све своје снаге и растера паразите који прете да паралишу цео друштвени живот. Судија Окружног суда г. Света Павловић прочитао је резолуцију којом су жигосани одметници и комунистички бандити. У резолуцији између осталог је речено:

Сви присутни грађани на митингу као претставници целе Шумадије једнодушно изјављују да народ Шумадије нема ништа заједничког са разорним акцијама упереним против немачке војне силе у Србији и против мирног становништва у Србији. Исто тако народ Шумадије изјављује да није имао никакве везе са акцијама саботажа које су комунисти вршили.

У резолуцији се даље каже да је народ Шумадије спреман да у свако доба и речју и делом манифестује своју лојалност према немачкој војсци. Са митинга су упућени у оквиру резолуције изрази захвалности и оданости председнику Српске владе г. Милану Недићу сматрајући га верним тумачем свих српских жеља и тежњи и најбољим заштитником српских интереса. Резолуција је достављена врховном Војном заповеднику за Србију, председнику владе и свим надлештвима у Крагујевцу.

На митингу је народ Шумадије манифестовао своју вољу да ни за тренутак више не допусти да непозвани и неодговорни елементи врше злочине за које треба да страда цео српски народ. На митингу у Крагујевцу пала је дефинитивна одлука Шумадинаца да се сложнораме уз раме боре против комуниста до потпуног њиховог истребљења.

(бр. 173, 21. новембар 1941.)

О.

А.

НАРОДНИ ПРЕТСТАВНИЦИ КАО ВОЂИ БАНДЕ

Крагујевац, 20 новембра

Из дана у дан потврђују се чињенице да људи за које се некада само шапутало јер се није смело гласно говорити заиста нису били достојни положаја који су заузимали. Догађаји после рата откривају из дана у дан све нове моменте. На челу бандитских руља налазимо често људе чија су имена била везана за многе важне државне функције. Утврђено је да се на челу једне банде чији су чланови најобичнији пљачкаши, робијаши и цигани налази и Војко Чвркић бивши народни посланик, па чак и министар. Ова банда оперише у срезу љубићком.

Али Војко Чвркић није једини „народни отац“ који се налази у шумама где сарађује са разбојничким бандама комуниста. Миленко Бркић, бивши сенатор, води једну комунистичку банду у драгачевском срезу, абивши народни посланик Миленко Никшић и бивши народни посланик Витомир Видановић такође су нашли своје право место. И они су се ставили на челу комунистичких банди које су извршиле читав низ злочина по земљи.

(бр. 173, 21. новембар 1941.)

ПОСЛЕ БОРБЕ КОД ХАЦИЈИНИХ ЛИВАДА

Хацијине Воде, 20 новембра

После борбе спуштамо се низ стрме планинске косе у село Дулан. Пред школом већ су се окупили сељаци. Чули су за борбу на вису, па сад жуте да поздраве народну војску. Седи чика Раде не може од радости да задржи сузе. Прича нам сате и сате о јадима сељака, које тероришу партизанске банде. Посетили смо и његов скромни дом. Поглед ми се зауставио на зиду где стоји само празан оквир. „Е, овде је стајала слика милог нам чеда, његове мајке и узвишеног оца. Ниткови ми је одузеше. Уз гадне псовке поцепали су је и бацили у пећ. Срце ми се стезало док су нападали то јадно дете. Кад ми рекоше да ћу ускоро место ове слике ја морати да ставим слику некаквог Стаљина, сузе ми грунуше низ образе. Ипак сам нешто сачувао: ево ову слику Првог устанка и краља Александра.“

Сељаци се јадају колико им зла нанеше црвени у овом планинском крају, где је сам крш и шума. Нити могу доле да иду у град, нити шта да купе или продају, јер су то партизани били забранили. Кад

дођу у сеоску кућу не одлазе док им домаћица не испече по неколико погача. Одузимају сир, кајмак, вуну и све до чега стигну. Ударају на част и образ жена и девојака. „Убише ономад шесторицу у нашем селу. На крај села нађосмо искасапљен леш једног трговца из суседног села. Неки дан су партизани дошли до чика Константина из Жупање и рекли му да су дошли тобоже из Гордићева добровољачког одреда да траже партизана Бацу, да га убију. Човек поверова и испољи свој гнев који сви осећамо према том одроду, а они изненада викнуше: руке у вис! Ископаше човеку живом очи, отсекоше уши, па га тек тада ножем довршише. Било је то страшно гледати. Али шта смо могли учинити?“

ЗАР СИ МИ ТИ ДРУГ?

После борбе у Хаџиним ливадама спустисмо се у хладне собе народне школе да се одморимо и душу повратимо. Сељаци непрестано долазе да нас обавесте о партизанским злоделима. Тако дође постарији човек и рече: „У мојој кући се налазе две партизанке. С револвером у руци присиле су моју жену да им да преобуку. Свукле су своје мушко и обукле се као сељанке, да их не би препознали.“ Послали смо патролу која је довела две младе жене, једна је студенткиња медицине, а друга ученица седмог разреда гимназије. Обадве из Крагујевца. Смртно бледило прекривало је њихово лице. Нисмо их још ни испитали о њиховом учешћу у партизанским делима, а дођоше два сељака и доведоше једног везаног партизана. Онај који је био старији приђе нашем војнику, пољуби му српску униформу и узвикну: „Хвала ван синови Србије! Ви нас ослободисте страшнога зла. До јуче нас је мучила ова вуцибатина, а данас кад разбисте његову банду дотрча до мене и рече: друже спаси ме! Како би могао доћи до Кнића?“ Сељак се чуди откуд је овај партизан имао храбрости да му се обрати као другу кад је толико мајки у црно завио и селу толико зла нанео. Сељани траже да им дамо свега двадесетак пушака и два војника да их предводе, а они ће сами свршити са партизанима јер знају сваку стазу и сваки брежуљак. „Ово се не може трпети“, непрестано понављају сељаци. (бр. 173, 21. новембар 1941.)

В.

Бијелић

СНАБДЕВАЊЕ КРАГУЈЕВЦА ХРАНОМ И ОГРЕВОМ

Крагујевац, 21 новембра

Крагујевац је у погледу снабдевања од априла до данас преживљавао тешке дане, нарочито кад су одметници почели ометати сељаке да долази на крагујевачку пијацу. У исто време у граду је нестало и дрва. Трговци који су раније снабдевали Крагујевчане дрвима нису могли да их довозе.

Пошто је нови претседник општине г. Јањић оживео градске финансије, Одељак за исхрану опет је прорадило. За рад одељка Општина је ставила на расположење суму од 2 милиона динара.

Једна од првих мера била је да се становништву обезбеди хлеб. Одељење је успело да се од Министарства привреде и исхране снабде брашном. Од 40 вагона колико је за Крагујевац одређено, досад су добивена 24 вагона. Одељење за исхрану обазриво врши распоред поделе брашна и хлеба.

Набављају се још и друге намирнице из околних села. Тако је поред 35.000 пшенице и 20.000 кг. Кукуруза у зрну и 7.770 кг. У клипу, набављено 30.000 кг. Кромпира и 40.500 кг. Црног лука. Уз то је још набављено 17.000 кг. Соли, 13.000 кг. Зејтина и 17.000 кг. Петролеја.

Претседник општине г. Јањић дошао је у везу са свим председницима сеоских општина у Срезовима крагујевачком и гужанском и на одржаној конференцији постигнут је споразум о даљем снабдевању Крагујевца. Услед сметања које праве одметници довоз намирница на крагујевачку пијацу још није потпун, али успешном акцијом добровољачког одреда, осећа се у том погледу велико побољшање.

Питање огрева је најактуелније али, захваљујући одлучности г. Јањића, и ово питање је решено. Организована је сеча помоћу добровољне радне службе. Дрва се превозе у град кулуком сељака. Сем овога наређено је да сваки сељак донесе по један метар дрва бесплатно из свог забрана.

Тако су у Крагујевцу долазиле читаве колоне сељачких кола натоварених дрвима. На тај начин сложено је на градском и сточном тргу око 2.000 метара. Три моторне тестере већ двадесетак дана раде даноноћно. Расподела дрва већ је почела и сиротиња их добија бесплатно. Онима који су у могућности да плате, наплаћује се по 200 динара по метру.

Одобрењем Министра привреде и исхране дозвољено је да се у Срезу гужанском може откупити 22.000, а у јасеничком 60.000 кг. Пшенице. Новац за ову пшеницу већ је уплаћен „Сади“.

Предузете су мере да се Крагујевац и за идућу годину обезбеди пшеницом. Како Крагујевачка општина има сопствено земљиште, у износу од 200 хектара, већ су почели радови на његовој обради ради засејавања пшеницом.

Са задовољством се може констатовати да је Крагујевац у погледу снабдевања, потпуно осигуран. Претседник општине г. Јањић, на једном митингу пред саборном црквом, заветовао се да ће се заложити да нико не остане гладан и не трпи хладноћу.

(бр. 174, 22. новембар 1941.)
С.

Р.

УГУШИВАЊЕ ПАРТИЗАНСКЕ ПРОПАГАНДЕ

Крагујевачка Рача, 23 новембра

Мучно неповерење према добровољачким одредима били су посејали партизани. Њихова вешто смишљена и плански спроведена пропаганда начинила је многе препреке између добровољаца и народа.

Ово се нарочито осећало у срезу лепеничком. Тамо су партизани о нама ширили мајневероватније и најпогрдније вести. Са болом се сећамо часова када смо пошли да ослобођавамо Рачу. Успут смо гледали децу како беже од својих стада и крију се по кукурузу, и сељаке како напуштају своје послове и гледају да се што пре негде склоне. По селима су остајале само жене које су скупљале децу и чврсто их држале за руке, као да су очекивале да ће их дечија невиност заштитити. Тек понеки старац провири кроз капију и кад нас угледа одмах се уклони. Кад смо их питали зар нас не препознају бар по српској униформи, они су одговарали: „Ма они из шуме рекли су нам да ви убијате све што је мушко. А куће палите!“ Покушавамо на све могуће начине да их разуверимо и да докажемо своју љубав према њима. Кад смо ушли у Рачу тешко је на нас деловало оно што је учинила партизанска пропаганда. У Карађорђевом дому, где су смештена сирота деца, без породице, кад смо ми наишли она су се склонила чаку подрум. Случај је хтео да се настанимо баш у празним просторијама тога дома. Врло брзо постали смо блиски деци и заменили им бар привремено њихове родитеље. Успех таквог рада најбоље се показао у лепој дечјој изјави: „Ми се за вас молимо Богу кад пођете у борбу“...

Плански смо морали радити да би повратили поверење и срушили комунистичке лажи. Село ј убрзо увидело на чијој страни лежи правда и истина. У Рачи је основан Национални одбор састављен од најугледнијих грађана који одлазе од села до села, држе предавања и дају сељацима савете. Село се потпуно преобразило. Више не можемо да препознамо оне који су пре бежали пред нама. Данас нам весело прилазе, распитују се о догађајима и живо суделују на нашим зборовима. На сеоским скуповима често приметимо и старије људе како не могу да суздуже сузе у очима. Сваки састанак завршава се националним покчицима.

Партизани су прокопали путеве и порушили мостове. Данас добровољци заједно са сељацима обнављају све што је порушено, свесни да раде у првом реду за свој народ. Сељаци се коначно свугде организују против одметника и сами успостављају ред. јуче је дошао са

Рудника и гостионичар који је био код партизана десетар. Довео је целу своју десетину и предао добровољцима.

Кад пролазимо кроз села нигде више не примећујемо преплашену децу или људе. Народ се поново подигао на ноге и осетио заштићен и снажан. Труд и жртве добровољаца нису буле узалудне.

(Понедељак, бр. 17. 24. новембар 1941.)

Владан

Бијелић

БИВШИ САВЕТНИК СОВЈЕТСКОГ ПОСЛАНСТВА ЛЕБЕЋЕВ ОРГАНИЗАТОР БАНДИ У СРБИЈИ

Крагујевац, 24 новембра

Приликом саслушавања већег броја комунистичких бандита који су у разним борбама заробљени, сазнало се да је комунистичку акцију већ од почетка организовао и њоме управљао преко својих штабова агент у Југославији, бивши саветник совјетског посланства у Београду, Лебећев.

Лебећев је и пре рата био у тесној вези са комунистима у Југославији, које је припремао за евентуалну револуцију која би могла да букне у Југославији. Људи које је плаћао Лебећев организовали су пропаганду и комунистичку агитацију у вези са превратом од 27 марта и касније. Чим је за њега постало опасно Лебећев је успео да се склони у унутрашњост Србије. Постоји вероватноћа да је био и у Црној Гори, али по свој прилици врло кратко време. Лебећев стално мења место боравка и сада се зна да се тренутно налази негде у Западној Србији.

Главни сарадник и најповерљивија личност Лебедева је бивши претседник београдског Земгора, Феодор Махин који је пре рата вршио илегалну комунистичку пропаганду у Југославији. За њега се зна да је пред сам рат примио из Совјетског посланства у Београду велику суму новаца. Он се сада налази у главном партизанском штабу. Са њиме се налазе и комуниста Славко Мијатовић, адвокат из Београда и један београдски новинар.

(бр. 176, 25. новембар 1941.)

КОД ДРАЧА УБИЈЕН ВОЂА БАНДЕ ЖИВАН ЖИВИЋ

Крагујевац, 24 новембра

У Срезу крагујевачком код села Драча дошло је до сукоба добровољачких одреда са једном комунистичком бандом у јачини од 30

људи. У тој борби убијен је вођа банде Живан Живић, студент права из села Грбице, а остали чланови банде су се разбежали.
(бр. 176, 25. новембар 1941.)

РЕФОРМЕ И ЕНЕРГИЧНЕ МЕРЕ ПРЕТСЕДНИКА КРАГУЈЕВАЧКЕ ОПШТИНЕ Г. СТРАХИЊЕ ЈАЊИЋА

Претседник Крагујевачке општине г. Страхиња Јањић борави ови дана у Београду да би водећим круговима приказао стање у Крагујевачкој општини да би затражио пуну подршку за решење једног важног питања за Крагујевац.

Г. Јањић посетио је Антимасонску изложбу. На првом кораку он је дао доказ о свом великом, родољубивом срцу. Кад му је поднета касица за прилог сиротињи извадио је свежањ од 50.000 динара и дао то као поздрав Крагујевца Београду.

Затим известио је надлежне да је собом за исхрану београдске сиротиње донео и један камион брашна, 200 килограма пиринча, три вреће пасуља и 1.000 метара дрва.

Ове намирнице поделиће се првенствено породицама оних бораца добровољаца који се у Шумадији боре против комунизма.

СПАСАВАЊЕ ОПШТИНСКИХ ФИНАСИЈА

У Србији нема малог детета које не би умело да исприча какве је реформе извео у Крагујевцу претседник општине г. Страхиња Н. Јањић. Већ кад је примио дужност, видело се ће чврстом руком препородити варош коју су његови предходници безмало гурнули у пропаст. У општинској каси нашао је 109.000 динара, од тога 70.000 динара у неважећим новчаницама. Решење проблема било је просто: позван је бивши претседник г. Симовић који је у року од пет минута морао на место неважећих новчаница да стави у касу 70.000 српских динара.

Од јутра до мрака на послу, решен да успе у својој мисији г. Јањић је за двадесет првих дана свог претседниковања успео да у касу унесе 7.972.333 динара. На буџетски део унето је 1.195.403 динара, на ван буџетски 6.778,930 динара. За свега десет дана за сиротињу скупљено је 3.091.507 динара. Хартије од вредности које су биле заложене у вредности од 64.000 динара враћене су на своје место. Кад су сви рачуни ликвидирани и кад је новац почео да притиче у општинску касу са свих страна видело се да је спасена част једне општине која се налазила пред правим стечајем...

ОСНИВАЊЕ ДОМА ЗА ДЕЦУ

Енергични претседник општине основао је за децу без родитеља дом, а за управу дома поставио је сва хумана друштва у Крагујевцу. Друштва су морала цео свој капитал да уложе у фонд за сиротињу.

Отмене крагујевачке даме уместо да иду на чајанке и посела, где ће водити празне разговоре, сада купају децу и брину се за њихову исхрану. Дежурају дању и ноћу, јер има и одојчади.

На „Метиним брду“ г. Јањић наишао је на једно остављено новорођенче. Он га је предао на негу и решио да му кумује. И остала деца збринута у дому сматрају претседника општине као свог другог оца.

Иницијативом г. Јањића огрев Крагујевца је сасвим обезбеђен. У прво време дрва није било, а ако се недељно дотера један метар коштао је до 1.000 динара. Сада су конфисковане генералске шуме код Крагујевца. Одатле је војсци дато 2.000 метара а грађанству 17.000 метара. Ко може да плати добија дрво по 200 динара, ко не може-бесплатно.

Г. Јањић наредио је свештенству да обилази из собе у собу, из стана у стан крагујевачку сиротињу и изврши њен попис. Према том списку свака породица добила је по 10 килограма брашна и по пет килограма на свако дете, литар зејтина, литар гаса и метар дрва бесплатно.

Крагујевачка општина се може похвалити да у њој нема незапослених. Организован је радни батаљон који располаже са девет чета и 46 возила. Људи добијају надницу 120 динара, жене 60 динара, деца 40 динара.

ЗА ЗЕЛЕНАШТВО – БАТИНЕ

На дан кад је са својим одредом ушао у Крагујевац као први српски официр капетан г. Страхинија Н. Јањић, нашао је да црна берза цвета а комунизам влада. Још истог дана образовао је обавештајну службу од добронамерних грађана. За сваки случај зеленаштва и црне берзе наређено је да се поред одузимања робе удари кривцу по 25 до 50 батина. Извршилац је наредник Василије Јатић, бивши калуђер, који је ових дана такође постао славан у Србији. Док за енергичног претседника сељаци кажу: „Он је као Бог, код њега нема шале“, за наредника Василија: “Он и теши и теше...”

Да нема шале видело се онда кад је највећем трговцу Брани Вељковићу, шумедијском „краљу гвожђа“ ударио на јавном месту 25 батина зато што је са 40 подигао на 120 динара цену клинцима за поткивање стоке.

Новом наредбом обрађено је 500 хектара ледине. Три трактора и сто плугова преоравају а за њима сељаци сеју три вагона напашене пшенице „Банкут“, која ће идуће године исхранити цео Крагујевац.

Приликом боравка у Београду г. претседник нам је изјавио:

- Не смањујем темпо у свом раду, неосврћем се ни на шта, не очекујем помоћ ни са које стране. Продужићу и даље енергичне мере да

би заштитио интерес општине и грађанства, који су је водили кроз 23 године и довели их до овог хаотичног стања приближног банкротству.
(бр. 179, 28. новембар 1941.)

Ј. Об.

СЕЉАЦИ ПРОТИВ ПАРТИЗАНА

Крагујевац, 28 новембра

У срезу грузанском комунисти су вршили врло велики притисак приморавајући их да пођу с њима у шуму. И село Претока претрпела је њихов терор. Многи који су дали отпор не хтевши да пођу са разбојницима у шуму платили су главом. Између осталих и Радојица Пантовић кога су комунисти хтели да поведу у шуму да би са њима заједно вршио пљачке и убијања, а он је побегао.
(бр. 180, 29. новембар 1941.)

ЧИШЋЕЊЕ ГРУЖЕ ОД „ПАРТИЗАНА“

ШУМАДИЈСКИ ДОБРОВОЉАЧКИ ОДРЕД СВЕСРДНО ХВАТА РАЗБИЈЕНЕ БАНДИТЕ

Крагујевац, 28 новембра

Крстарећи селима Грузанског среза у потери за партизанима, Шумадијски добровољачки одред, под вођством команданта Марисава Петровића, наишао је ових дана на једну заседу. У шумарку, недалеко од Драгобраћске кафане добровољачке претходнице приметиле су групу од неколико људи. То су били партизани. Кад су видели да им се приближује велики број добровољаца, они су, тројка за тројком, почели да се пребацују низа страну, како би избегли сукоб. Настало је ипак обострано пушкарање.

Српски добровољци, који су овде дошли у намери да очисте овај део Шумадије од комуниста, бацили су се свом жестином на партизана. У то су, у једном шанцу, јуришки одреди приметили два млађа човека који су били уприли пушке на њих. Добровољци су, међутим, одлучно наступали. Видело се одмах да су млади партизани невешти у руковању оружјем. Руке су почеле да им дрхте, дигли су пушке увис и повикали:

- Не браћо, предајемо се!

Али, док су се они предавали, недалеко од њих покушао је један партизан да напаости команданту г. Петровићу, који је, раме уз раме са својим друговима, јуришао напред у жељи да очисти терен Груже од ових бандита и да ослободи напасти грузанске сељаке. Тај је бацио бомбу и затим окренуо да бежи, мислећи да је његово „јунаштво“ дошло до потпуног изражаја. Али, и његова рука била је невешта.

Бачена бомба експлодирала је напрасно и није повредила ниједног од пожртвованих шумадских добровољаца.

Напротив, партизан је сам себи донео несрећу. Док је бежао, једно добровољачко око узело га је на нишан. Пао је смртно погођен.

Утврђено је одмах да су два ухваћена партизана заблудели младићи из Груже. Први се зове Александар Буђевац. Он је свршени ученик четвртог разреда гимназије и рођен је у селу Вучковици. Непослушан према својим родитељима, он је напустио школу и одао се скитању, док није, тако млад и недоучен, упао у чељусту Коминтерне. Тамо је добио ранг слуге и таљигаша и у овоме својству остао у служби партизана два до три месеца, све док га шумадски добровољци нису заробили. Александар је био сишао на друм да пљачка. Заједно са својим друговима, мирне и вредне грузанске сељаке.

Други ухваћени бандит зове се Селимир Милић, заводски радник из села Стакова. Он је полно оболео у партизанском логору, како је сам изјавио. Сем тога, изјавио је да је у његовом одреду заменик командира неки Радисав Новаковић, студент права из Грошнице, а да им је политички комесар био Душан Кораћ, радник Војно-техничког завода.
(бр. 180, 29. новембар 1941.) Д. В.

ЛОКОМОТИВА ОТСЕКЛА НОГУ СТАРЕШИНИ ПОЛИЦИСКЕ СТАНИЦЕ

Крагујевац, новембра

На овдашњој железничкој станици догодио се пре неки дан један несрећан случај. Локомотива је пресекла леву ногу, у пределу стопала Бранку Марјановићу, старешини треће полициске станице, док му је десна нога повређена.

Као старешина треће полициске станице, г. Марјановић је обилазио железничку станицу и пошто је већ извршио смотру стражара, упутио се поред пруге ка граду. Тек што се удаљио од станице наишла је локомотива и док још није успео да се окрене, она га је захватила браником и треснула о земљу.

Г. Марјановић је пренет у војну болницу, где му је оператор г. др. Исаиловић указао помоћ.
(бр. 181, 30. новембар 1941.)

ВЕРНОСТ ПРЕТСЕДНИКУ Г: НЕДИЉУ

ГРАЂАНИ ТОПОЛЕ И СРЕЗА ОПЛЕНАЧКОГ

ПРОТИВ КОМУНИСТИЧКИХ ЗЛОДЕЛА

Грађани Вароши Тополе и Среза опленачког као синови славних предака, чувари наше највеће светиње нашег Пантеона – гробова наших славних Карађорђевића на Опленцу, који друг уз друга овенчаше славом чојства и јунаштва, сакупљени данас држећи се девизе: „Српство Србима“ изражавају и овом приликом своју лојалност према немачкој оружаном сили, доносе следећу резолуцију:

1) Осуђују разорну акцију комунистичко-јеврејских и робијашко-циганских бандита, чија недела доносе смрт невиним Србима стварајући згаришта српских домова и имовине стечене поштеним радом кроз деценије наше кржаве историје, и

2) Изражавајући пуну приврженост претседнику Српске владе, армиском генералу г. Милану Ђ. Недићу, позивамо све Србе да приступе националном фронту који он води за спас Српства.

(бр. 182, 2. децембар 1941.)

НОСИОЦИ АЛБАНСКЕ СПОМЕНИЦЕ ИЗ ШУМАДИЈЕ ПОЗДРАВЉАЈУ ГЕНЕРАЛА НЕДИЋА

Крагујевац, 2 децембра

У Крагујевцу је одржан помен Краљу Александру I, коме су присуствовали носиоци Албанске споменице и велики број ратника из Шумадије. После овога помена упућен је Претседнику српске владе генералу г. Недићу телеграм следеће садржине:

„Носиоци Албанске споменице из Шумадије по одржаном помену Краљу Александру I и свима изгинулим и помрлим носиоцима Албанске споменице поздрављају у вама свог доживотног почасног претседника увек верни и вама одани ратни другови.“

Претседник Удружења

Миљко С. Никић

(бр. 183, 3. децембар 1941.)

ПАРТИЗАН – УБИЦА ГЕНЕРАЛА ПУТНИКОВИЋА УХВАЋЕН И ОСУЂЕН НА СМРТ

Крагујевац, 2 децембра

Српски добровољци који стопу по стопу чисте српско тле од комунистичко-јеврејских бандита, цигана и робијаша, који су били уклоњени из друштва да га не куже својим заразним клицама-бољшевизма-јуче су имали један редак улов. Ухватили су убицу генерала Путниковића, у селу Страгарима, срезу орашачком.

Партизан Радојица Тешић, звани „Цајлајс“, родом из околине Крагујевца, стар 25 година, јако развијен, редак тип крволока, који је учествовао у свим борбама у Шумадији и срезу качерском на страни комуниста и убио генерала Путниковића данас је изведен пред крагујевачки добровољачки преки суд и осуђен на смрт.

КАКО ЈЕ „ЦАЈЛАЈС“ УХВАЋЕН

После вођене борбе у Страгарима, Шаторњи, Јерменовцима и Руднику, која су места потпуно ослобођена од комуниста, српски добровољци када су већ били кренули ка Горњем Милановцу извештени су да се у Страгарима крије једно тајанствено лице. Тамо је одмах упућен добровољац Милан Пантелић, родом из Ћуприје, да случај извиди и поднесе извештај претпостављенима.

По доласку у Страгаре речено му је да се „Цајлајс“ пријавио у четнике. И заиста, Милан га је тамо нашао. „Цајлајс“ је већ био под присмотром четника. Када га је Милан лишио слободе, „Цајлајс“ је одмах почео да признаје своја недела. Он је изјавио да је био у партизанима и да је од њих побегао, јер је, вели, био од њих „заведен“, па је дошао у Страгаре код родитеља да мирно живи.

ПРЕД ПРЕКИМ СУДОМ

„Цајлајс“ је пред судом признао да је у Страгарима пре око два месеца лишио слободе генерала Путниковића, који је био опкољен од прве чете, првог батаљона шумадијског партизанског одреда и по налогу командира те чете Душана Дугалића и његових помагача неких Јанковића и Даче спровео га преко Шаторње за Рудник, и ту га, вели, предао партизанима који су га имали спровести за Горњи Милановац а ови за Чачак., главној партизанској команди и суду, који му је имао судити. На питање где је и коме на Руднику предао генерала Путниковића, „Цајлајс“ није знао или није хтео да каже. Признаје да је доцније чуо да је генерал Путниковић убијен-ко га је убио и где није рекао, говорећи: „Не знам сигурно“.

ОТКАД ЈЕ „ЦАЈЛАЈС“ У ПАРТИЗАНИМА

„Цајлајс“ се брани да је „заведен“. У партизанима је, вели, тешко. Тамо је сам олош, бескућници и лопови, све гори од црњега. Међу њима је било и женских-јеврејки. Јевреје је водио неки „Лала“, избеглица.

„Цајлајс“ је даље изјавио:

- У лутању се је састојала наша „ослободилачка акција“. Лутали смо од села до села. Спавали у сламама заједно са јеврејима, кријући се од српских добровољаца. Захтевали смо од сељака да нам спреме што боље јело и пиће, а то нисмо плаћали. Узимали смо од сељака све што је било за нашу употребу.

Изјављује даље како у шумадијском одреду има три батаљона. Да је командант целокупног одреда неки Благојевић из Наталинаца, а

комесар неки Данило звани Дача, фризер из Крагујевца, и Чеда Поповић, адвокат.

Командири чета Душан Босанац, трговачки помоћник, који је погинуо на Винчи, Душан Дугалић, Јанковић, Дача, Моша и други. И они су сви изгинули у борби на Руднику. Политком у његовој чети био је неки Жика Томић, студент из Шаторње, који је тешко рањен.

Скривали су се у шумама села Винче, Маслошева и селима среза качерског. Увек у близини села одакле би пљачком долазили до намирница.

Од литературе читали су само комунистички билтен.

ГДЕ ЈЕ „ЦАЈЛАЈС“ СВЕ УЧЕСТВОВАО
У БОРБАМА

Овај убица је учествовао у борбама на Чумићу, када је запаљен аутобус Аце Поповића, из Београда, који је саобраћао Београд-Крагујевац, затим у Страгарима, Шаторњи, Винчи, Драгољу, Љуљацима и Руднику где су комунисти доживели највећи пораз.

(бр, 184, 4. децембар 1941.)

Р. Савић

БАНДИТИ УБИЈАЈУ ЧУВАРЕ ЈАВНОГ ПОРЕТКА

Крагујевац, 5 децембар

Пре неколико дана у једној сеоској ливади у селу Великом Шењу, нађен је мртви стражари претстојништва градске полиције у Крагујевцу Александар Радошевић и Сава Таталовић. Ову двојицу несрећних стражара на зверски начин убили су комунисти. Они су нестали још пре десетак дана и одмах се поверовало да су у вршењу своје дужности дошли у сукоб са комунистима и да су или живи ухваћени или погинули у борби.

Покојни Радошевић и Таталовић пре извршења свога последњег задатка веома су се истакли у борби против немилосрдних Стаљинових следбеника. Те вечери када су нестали они су имали да изврше смену полициске страже, која је стражарила на градском улазу на крају Кнез Михаилове улице. На стражу су их изненадили комунисти и одвели са собом. Сва трагања за њима остала су безуспешна. Њихове лешеве пронашли су сељаци грузанског села Великог Шења. Они су одмах о томе обавестили Крагујевац.

На лешевима несрећних стражара који су погинули од убилачке руке комуниста види се траг њиховог садистичког задовољења. Комунистички бандити су потпуно унаказили њихова лица, тако да су једва препознати. Пошто су их убили, они су их после тога закопали до пола у земљу.

Покојни Александар Радошевић пренет је у Крагујевац и уз највеће почести сахрањен. Леш покојног Таталовића је такође сахрањен.

(бр, 186, 6. децембар 1941.)

В. Ц.

ПАРАЋИНСКА ПАРТИЗАНСКА ЧЕТА УНИШТЕНА НА ПОДНОЖЈУ РУДНИКА

Рудник, 6 децембра 1941

Бежећи испред свакодневних потера и параћинска бандитска чета оставила је Јухор, где им је био логор и упутили се у „Совјетску државу“ – Ужице, да би се придружили Титу, Линдмајеру и осталим бандитима.

Лутајући шумадиским шумама, и обавештени о паду своје републике, бедни остаци параћинске чете, под вођством једног лудака, бившег официра Борисава Петровића, зауставила се у јаругама између Каменице и Гојне Горе.

Чистећи терен од партизана, на ову групу наишао је четнички одред под командом поручника Живадина Павловића, и у краткој борби успео да уништи целу групу. Десет је убијено, остали рањени. Бедни „Буђони“ изведен пред преки суд, осуђен на смрт и стрељан.

(бр. 187, 7. децембар 1941.)

КРАГУЈЕВАЦ СЕ ВРАЋА НОРМАЛНОМ ЖИВОТУ

Крагујевац, 8 децембра

Прилике у Крагујевцу из дана у дан све се више сређују. По доласку владиних одреда у Крагујевац, државно чиновништво вратило се поново на своју дужност, тако да сада раде скоро сва државна надлештва, изузимајући основне и средње школе које ће за извесно време бити затворене.

Последњих дана над Крагујевцом је владала олуја, док се околна брда налазе већ под снегом. Зима је на прагу. Акција месних власти на обезбеђењу исхране у току зиме на путу је да успе у потпуности. Прилив животних намирница на пијацу све је већи, док шпекуланти не усуђују да продају робу по цени већој од максимирание. Што се тиче збрињавања сиротиње и ту је постигнут завидан успех. Основан је дом за смештај сиротиње, док су сва крагујевачка хумана и културна друштва, помогнута од општине, узела на себе дужност да се старају о њеној исхрани.

Крагујевачке радње поново су отворене и настављају рад. Надлежне власти прописале су ново време отварања и затварања радњи, тако да се од пре неколико дана трговачко-мануфактурне и бакалске радње отварају у 6.30 часова, а затварају у 12 часова. После подне оне су отворене од 13 до 16.30 часова. Пре неколико дана трговци су отпочели и са деобом одређених количина гаса, соли и зејтина, грађанству и сељацима. Сељацима је дозвољено да своје потребе плаћају житом, чиме се они у велико служе. На тај начин сељак добија килограм соли за килограм пшенице. Последњих дана стигле су у Крагујевац и веће количине дувана и циратета, које се деле становништву, тако да се не осећа оскудица у дуванским прерађевинама.

У последње време власти су делиле сељацима одређене количине пробране банатске пшенице „банкут“, за сетву. Ова пшеница сељацима је уступана у замену за пшеницу коју су добили од овогодишње жетве. Јесењи усеви у великом су задоцњењу, због непрекидних киша које су падале у околини читав месец дана, тако да су остали незасејани велики комплекси земљишта у срезovima крагујевачком, грузанском и лепеничком.

У саобраћајном погледу за ово кратко време доста је урађено. Последњих дана уведен је још један пар возова за Лапово. Исто тако успостављена телеграфска и телефонска веза са Београдом, која је дуже времена била у прекиду.

(бр. 188, 9. децембар 1941.)

БАН Г. РАДУЛОВИЋ У КРАГУЈЕВЦУ

Крагујевац, 9 децембра

* У Крагујевац је допутовао Бан Дунавске бановине, г. Јован Радуловић. Он је по свом доласку посетио команданта Шумадиског добровољачког одреда г. Марисава Петровића, команданта Радне службе инжењера г. Симу Керечког и претседника Општине г. Страхину Јањића.

После тога г. Радуловић је одржао конференцију са претстојником градске полиције и среским начелницима Срезова грузанског и крагујевачког, после чега је извршио инспекцију Бановинске болнице.

Из Крагујевца је г. Радуловић отпутовао за Рачу Крагујевачку, после чега се поново враћа у Крагујевац.

* Забрањен је извоз животних намирница из града Крагујевца и са пијаца из Срезова грузанског и крагујевачког.

* 734 пријаве за накнаду ратне штете примио је досад Срески суд у Крагујевцу. Суд је већ почео да заказује и расправе по овим пријавама, почевши од 1 јануара 1942 године.

* Деоба животних намирница сиромашним и незапосленим Крагујевчанима почела је ових дана из Сиротињског фонда. Издају се бесплатно брашно, дрва, кромпир, лук и друго свима оним који нису у могућности да се снабдевају намирницама.

(бр. 189, 10. децембар 1941.)

Р.

С.

ЗАВЕДЕНИ ЧЛАНОВИ КОМУНИСТИЧКИХ БАНДИ ПРИЈАВЉУЈУ СЕ ВЛАСТИМА

Крагујевачка Рача, 12 децембра

Вођи комунистичких банди у Србији саопштавали су свим својим члановима где ће се састати ако их разбију српски наоружани одреди. Такав случај био и са разбијеном комунистичком бандом код Раче Крагујевачке. Према ранијем договору остаци банди састали су се на Руднику. Тамо су се придружили организованој групи, али су и ту били разбијени. Неки Душан Ђорђевић, из Петровца, вођа једне групе бандита, наредио је својим члановима да се поврате у срез лепенички и да се 7 децембра састану код трла сељака Степковића у селу Барама, где би се договорили о даљој акцији. Међутим, заведеним људима било је доста лутања по шумама и борбе против свога народа, па су се вратили својим кућама и сами се пријавили властима.

Командант места г. Кузмић предузео је мере да ухвати вођу банде који је заказао овај састанак. Међутим до састанка није дошло. Јер се комуниста Ђорђевић није смео ни појавити у лепеничком срезу, где влада потпун ред и мир. Од заузимања Раче па на овамо у овом срезу се није појавио ни један једини наоружан бандит. Комунисти избегавају овај крај, јер су увидели да их народ више не трпи, и да би их сељаци сами побили.

(бр. 192, 13. децембар 1941.)

Вл.

Бијелић

ПУТОВАЊЕ ИЗ КРАГУЈЕВЦА ДОЗВОЉЕНО ЈЕ САМО С ОБЈАВОМ

Крагујевац, 15 децембра

* Ниједна особа не може се удаљити из Крагујевца без дозволе за путовање, према наређењу Претстојништва градске полиције. Ове објаве издаје претстојништво само оним особама које наведу оправдане

разлоге за путовање из Крагујевца. У молби за тражење објаве треба назначити правац и време путовања. При поласку објава се оверава на железничкој станици, приликом куповања карте.

(бр. 194, 16. децембар 1941.)

Р. С.

ЧОБАНИ ОТКРИЛИ БАНДИТА КОЈИ СЕ ЗАКОПАО У ЈАМУ

Крагујевац, 16 децембра

У околини грузанског села Корићана једна група сеоских чобана открила је у једној примитивној подземној јазбини једног комунистичког бандита који је ископао ово склониште да би се сакрио од честих добровољачких патрола и избегао заслужену казну. Ова јама била је покривена неким даскама, а бандит је живео под земљом више дана.

Чим су открили бандита чобани су обавестили одмах оближњу жандармериску станицу и он је ухваћен недајући никаквог отпора.

(бр. 195, 17. децембар 1941.)

В. Ц. С

УХВАЋЕНИ КОМУНИСТИ МИЛАН МАРКОВИЋ И ЂОРЂЕ ЈОВАНОВИЋ

Топола, 17 децембра

У Опленачком срезу једна жандармериска патрола из Тополе успела је да ухвати у селу Божурњу комунисту Милана Марковића, родом из села Божурње и Ђорђа Јовановића, гимназисту, такође родом из Божурње. Ова два комунистичка зликовца покушали су да се несметано врате из шуме у село и тамо презиме. Међутим, они су срећом откривени и ухваћени. На салушању су признали да су учествовали у великом броју комунистичких злочина извршених у околини Аранђеловца.

(бр. 196, 18. децембар 1941.)

КАРТЕ ЗА СНАБДЕВАЊЕ ТЕКСТИЛНОМ РОБОМ У КРАГУЈЕВЦУ

* Крагујевачке мануфактурне радње обуставиле су привремено продају робе, док се не уреди снабдевање на карте. Карте

издаје Централа за текстил и оне ће важити годину дана, т.ј. од 1. октобра 1941. до 30 септембра 1942 године.

Среска начелства у околним срезovima приступиће такође набавци ових карата, које ће поделити сељацима.

* За снабдевање Крагујевца дрвима Одељење за исхрану ангажовало је неколико особа из трговачких редова, које ће чим проради воз за Краљево, отпутовати у Врњачку бању и Краљево да закупе неколико хиљада кубних метара дрва.

(бр. 196, 18. децембар 1941.)

В. Ц.

КАКО ЈЕ КРАГУЈЕВАЦ РЕШИО ПИТАЊЕ СНАБДЕВАЊА СТРУЈОМ

Крагујевац, 18 децембра

Крагујевац је пре свих других места у Србији прибегао штедни електричне струје. Од 1938 године град је добијао струју од „Макиша“. По уговору то је имало да траје десет година. Половином септембра, међутим, престао је Крагујевац да добија струју од „Макиша“ ускед насталих кварова на далеководима, као и централе у Вреоцу, где су бандити уништили окна на угљеном руднику.

Општина је затим помоћу заосталих залиха нафте пустила у рад своју централу, али је тај рад био ограничен због недовољних количина нафте. Кад је та залиха исцрпљена наступила је опасност да Крагујевац уопште остане без електричне струје. У споразуму са немачким војним властима градска мрежа пребачена је на централу бившег Војно-техничког завода. То је било најповољније решење, јер се погон ова централе врши помоћу мрког угља, до кога је много лакше доћи. Општина је привремено ограничила улично осветљење и искључила неке квартове за које струја није тако неопходна.

Општина је затим предузела мере да створи довољне залихе угља из два оближња рудника мрког угља: Губеревца и Бреснице. Тиме ће се обезбедити довољне количине струје за потребе Крагујевца. Централа у бившем Војно-техничком заводу може да покрије не само потребе Крагујевца, већ скоро читаве моравске области.

С обезбеђењем довољних количина угља Општина предвиђа не само повећање броја својих преплатника, већ и пијевтињење струје.

(бр. 197, 19. децембар 1941.)

Р. С.

ШУМАДИЈСКА СЕЛА ИСКОРИШЋУЈУ ПОВОЉАН ТРЕНУТАК И ИСПЛАЋУЈУ ПОРЕСКЕ ОБАВЕЗЕ

Крагујевац, 18 децембра

Пореско задужење за ову годину у Срезовима крагујевачком и гужанском износи милионске суме. Дуговања за раније године такође су прилично велика, пошто порески обвезници, због града и других недаћа, нису били у могућности да на време одговарају својим обавезама.

Порески обвезници показују сада добру вољу да уреде своје обавезе. То се нарочито осећа од тренутка када су шумадиска села ослобођена од бандита. Шефови пореских управа опоменули су преко општина све пореске дужнике, па многи сељаци долазе сада у Крагујевац и одужују своју порезу. Њима се сада пружала могућност да свој порески дуг лако одуже, пошто земљораднички производи имају добру прођу и сељаци их добро уновчавају.

Што се тиче пореских обвезника у граду, већина од њих је исплатила своја пореска дуговања за раније, а нешто и за ову годину, још одмах по доласку добровољачког одреда у Крагујевац. Пореске благајне биле су овде за неколико дана попуњене и тиме је било омогућено исплаћивање припадљности државним службеницима.

(бр. 197, 19. децембар 1941.)

В.

Ц.

ПОЖАР У ЗГРАДИ УЧИТЕЉСКЕ ШКОЛЕ У КРАГУЈЕВЦУ

Крагујевац, 19 дцембра

* Нешто пола сата пре полицијског часа, када је становништво Крагујевца одлазило својим домовима, пролазници су приметили да се над периферијом града на северној страни, уздигао густ облак дима. Одмах затим чула су се два три пуцња, као знак узбуне, коју је објавио стражар Радне службе. Мало затим потрчали су пожарници са камионима пуним воде. Пламен је избијао из крова зграде Учитељске школе.

На лице места одмах је стигао заменик Крајскоманданта г. Швобел, потпреседник градског поглаварства, као и органи претстојништва градске полиције.

Пожарницима и члановима Радне службе притекли су брзо у помоћ и немачки војници. Гашење пожара трајало је читав сат. Изгорела је средина крова и причињена је знатна штета. Људских жртава није било.

Није се могло поуздано утврдити како је пожар настао, али се претпоставља да се, услед кратког споја, упалила хартија која се налазила у згради Учитељске школе.

* Општина је добила поручене карте за текстил и за који дан оне ће се разделити грађанству, коме ће на тај начин бити омогућено да се за наступајућу зиму снабдеју потребним текстилним производима.
(бр. 198, 20. децембар 1941.) В. Ц.

НОВА ОПШТИНСКА УПРАВА У КРАГУЈЕВЦУ

Крагујевац, 22 децембра

Решењем Претседника владе данас је у присуству начелника управног одељења Дунавске бановине Свете Стефановића смењена општинска управа градског поглаварства града Крагујевца и на њено место постављена нова са новим претседником и новим већницима.

За претседника градског поглаварства града Крагујевца постављен је Илија Николић, инжињер, шеф секције за изградњу интернационалног пута и инспектор Министарства грађевина у Тополи.

За нове одборнике постављена су лица из свих друштвених редова. За одборнике су постављени Никола Петковић, књијар, др. Миодраг Костић, лекар, Драгомир Зорић, трговац, Бранко Малушевић, повереник Радничке коморе, Радомир Вељковић, директор гимназије, Нестор Миленковић, абација, Драгомир Величковић, свештеник, др. Борисав Николајевић, лекар, Раде Шуковић, молер, Чедомир Спасојевић, учитељ, Герасим Пауновић, инжињер, Света Павловић, судија, Јосип Стефановић, кафеција, Милорад Јерковић, часовничар, Милојко Никић, школски надзорник, Влада Лазаревић, инжињер, Љубинко Перишић, апотекар, Бранко Лукић, фризер, Милош Јовановић, бравар, Станко Маричић, старешина Хришћанске заједнице младих људи, Војин Братуљевић, инжињер, Раде Марковић, штампар, Богољуб Јевђевић, трговац, Милоје Јојић, бравар, Милорад Јовановић, ковач, Александар Лазаревић, пекар, Ђура Годоровић, столар, Миодраг Поповић, месар, Синиша Миловановић, опанчар и Душан Јовановић, обућар сви из Крагујевца.

Нова управа примила је дужност данас у четири и по часова по подне. Одмах после тога почела је да отправља текуће послове.

Нови претседник Градског поглаварства града Крагујевца инжињер Илија Николић је сеоски син из села Малдаве. Технику је учио у Будимпешти и Београду где је дипломирао. Као добар познавалац својих послова Николић убрзо се истакао као инжињер, те је као државни чиновник радио на многим важним пословима. Радио је на изградњи путева Доњи Милановац-Неготин, Параћин-Зајечар, Зајечар-Ниш, као и многим другим. Исто тако, учествовао је у изградњи аутостраде Београд-Авала и интернационалног пута кроз нашу земљу.

За време службовања у Тополи извршио је више корисних радова међу којима је и уређење дворишта старе Карађорђевог цркве. Исто тако, кроз варош Тополу поставио је коцкасту калдрму.

Грађанство се нада да ће нови претседник попутоно одговарати садашњој ситуацији, јер је Николић познат као ретко правичан човек.
(бр. 200, 23. децембар 1941.) М.
С.

УПИС УЧЕНИКА У СРЕДЊУ ТЕХНИЧКУ И ЗАНАТСКУ ШКОЛУ У КРАГУЈЕВЦУ

Крагујевац, децембра

Упис ученика у Државну средњу техничку и Државну мушку занатску школу у Крагујевцу обавиће се у времену од 20 до 26 ов.м.

Право на упис у први разред Средње техничке школе имају ученици, који су у претходној години свршили четири разреда средње школе: гимназије, реалке или грађанске школе и положили нижи течајни – завршни испит; свршени ученици Мушке занатске школе, са положеним завршним испитом; свршени ученици нижег течаја Војнозанатске школе и ученици који су у школској 1940-41 години свршили трећи разред Војно-занатске школе, изузтно у овој школској години без олагања допунског испита.

У први разред Мушке занатске школе имају право на упис ученици са свршена најмање два разреда средње школе или школе признате на два разреда средње школе.

У други и трећи разред Мушке занатске школе примиће се ученици, који су свршили претходни разред Мушке занатске или Војнозанатске школе.

За упис се подноси пријава као и за гимназију, са десет динара таксене марке.
(бр. 200, 23. децембар 1941.)

РАДНИЧКИ БАТАЉОН ОБРАЗОВАН У КРАГУЈЕВЦУ

Крагујевац, 23 децембра

Крагујевачка општина основала је радни батаљон у коме сада има 1.580 радника и радница и око 40 возила. Возна колона може се повећати или смањити, према пословима, а батаљон је образован од четири редовне и једне помоћне чете. У помоћну чету примају се само радници за хитне послове.

Награде радницима овако су предвиђене: деца до 15 година, 23 динара дневно, младићи од 15 до 18 година 30 динара, жене са децом 35 до 40 динара, физички радници преко 18 година од 40 до 50 динара, квалификовани раници од 52 до 70 динара, калфе од 35 до 50 динара, шегрти од 25 до 30 динара, надзорници 65 динара, женско писарско особље 35 до 40 динара и мушко писарско особље од 35 до 40 динара. Рабацијама са два вола одређено је од 150 до 200 динара, са два коња од 150 до 320 динара и са једним коњем од 120 до 150 динара.

* Два од сто од својих принадлежности дају месечно за сиротињу и незбринуте чиновници државних надлештава у Крагујевцу.

* Већу количину соли примио је ових дана Крагујевац и она ће се делити грађанству. Сваком члану домаћинства биће подељено по два килограма.

(бр. 201, 24. децембар 1941.)

Р. С.

УРЕЂЕЊЕ КОРИТА ЛЕПЕНИЦЕ КОД КРАГУЈЕВЦА

Крагујевац, 24 децембра

Подизању бране на периферији вароши приступило се у циљу исправљања корита Лепенице, у оном делу којим она улази у град. Тиме ће бити отклоњене поплаве извесних улица, до којим је последњих година долазило врло често, приликом великих киша или провале облака.

* Поводом пожара у згради Женске учитељске школе, где је смештена радна служба крагујевачке омладине, изишла је комисија која је, после подробног прегледа и саслушања сведока закључила да се пожар догодио услед кратког споја електричног регулатора на тавану саме зграде. Како се на тавану налазила већа количина хартије пожар је узео маха и за краће време причинио штету, која се цени на 270.000 динара.

(бр. 202, 25. децембар 1941.)

В. Ц.

ИНСПЕКЦИОНИ ПУТ МИНИСТРА Г. ДР. М. РАДОСАВЉЕВИЋА

Крагујевац, 28 децембра

Министар пољопривреде и исхране г. др. Милош Радосављевић, приликом свог кратког боравка у Крагујевцу, извршио је инспекцију Ниже пољопривредне школе. При доласку у школу министра г. др. Радосављевића дочекао је директор школе инж. Г. Давидовић са целокупним наставним и школским особљем. Као бивши директор

многих пољопривредних установа и Средње пољопривредне школе у Ваљеву, г. др. Радосављевић интересовао се за све проблеме, који се у данашњим приликама постављају овој значајној установи за извршење њених задатака.

Пошто је разгледао све школске и интернатске просторије министар је са великим интересовањем приступио разгледању економских објеката школе. Њега је у највећој мери интересовала приплодна стока, која је баш тих дана превезена из Средње пољопривредне школе у Краљеву у Нижу пољопривредну школу у Крагујевцу. Ту је видео лепе запате говеда монтафонске расе, оваца сјеничке расе и свиња расе мангулица, јоркширске и беркширске.

Приликом прегледа говеда монтафонске расе наишао је на музаче крава, који су баш тада радили свој посао. Богат стручним знањем и великим искуством из дугогодишње агрономске праксе, г. др. Радосављевић је у самој штали издавао упутства за рад на националној исхрани и нези стоке. У току давања упутстава и разговора са стручним особљем школе није заборавио ни музаче крава. Поред осталог распитивао се и за њихово економско стање. Као човек који има разумевања за свачије тешкоће и патње упитао је једнога од музача, како излази на крај са својим припадностима и да ли је задовољан својим положајем и послом. Мора да се ради, господине министре, да би се могло живети, одговорио је скромни музач. Ја сам задовољан послом и припадностима. Имао бих само једну жељу: да ми се поред плате додели од школе један литар млека дневно. Министар је одмах наредио да се свима музачима крава издаје као следовање по један литар млека дневно.

После прегледа говеди и коња Министар г. др. Радосављевић је прегледао и запате свиња и оваца. Као искусном стручњаку сточару пало му је у очи да нека грла свиња имају мало прасади. Одмах је и издао наређење стручном особљу да се све приплодне крмаче расе мангулице, које прасе мање од шест прасади и које даве малу прасад, излучују из приплода, јер су обе ове особине наследне. Исто тако министар г. др. Радосављевић је препоручио, да се код запата оваца сјеничке расе приступи одабирању грла по млечности. Ту је дао и подробнија упутства о начину избора грла за приплод и о битним ознакама млечних грла.

У завршном прегледу школе и економских објеката г. Министар је разгледао и школско имање и тада му је пало у очи да река Лепеница и Сушачки поток, због повишеног нивоа својих корита, плаве велике површине најплодније земље у атару неколико села. То га је побудило, да овоме питању посвети пуну пажњу и да одмах предузме потребне

коракe код надлежних власти, како би се благовремено отклониле веће штете, које би неминовно наступиле, ако се ово стање не поправи.

Пошто је завршио преглед Ниже пољопривредне школе министар г. др. Радосављевић одржао је кратку конференцију са целокупним школским особљем и дао ближа упутства о даљем раду ове значајне установе. Конференцији је присуствовала и стручна комисија Министарства Пољопривреде и исхране са г. др. Попадићем, начелником одељења за стручну наставу, која је баш у то време радила на преузимању ове школе од Банске управе, сходно Уредби о уређењу Министарства пољопривреде и исхране.

(Понедељак, 28. децембар 1941.)